

NAVISIPEIANO

Napano Jone Mialio

Ana Bivitaualario

Verialiano Moti

Tukunu bulati na niosi nei

Niosi nei, vite nalo na Kristo bisȋeo ban Jone, napano siano na bulati nene “Navisȋeiano,” Jone bivitaiaio. Naio berii visiano nalo napano Yesu berialio ban naio. Naio bivitaia ka bogo napano tomu na Romo amila kirisikili laka ban namoneano nalo, a aju amuebivinlo, bior ka amonea Yesu Kristo. Jone bivitaia niosi nei ka ridular kialo jidomiano nalo, ka asikil atu sikili ea bogokouo nei.

Ea niosi nei, be visiano nalo na Yesu berialio ban Jone. Naio berii jamerijiano nalo ka namoneano nalo ea bogo na amijikia ajoglubar nioniag nalo nene. Mia tomu dolu nalo maka ajikia avokar nioniag nene. Kialo burupati jidomiano na jamerjiano nei jibenei. Yesu Kristo, naio be Atua Sȏpi, a be kiado Tubo, a ea jum̄ano, Atua mia vudobi vatitig Sim̄aro vija kiano uolu dolu nalo. Bogo na naio rila nonovio im̄auano nei, mia naio sian vuliano van kiano tomu nalo napano ajikili aju kirisikili ea kialo moneano. Mia naio rivurulo ava atu vija naio ea tiniabene vou bija ea yetemeriba vou napano naio mila vatitigio ruei aju.

Torogio nalo na niosi nei

Iliano moti 1:1-8

Visiano moti bija m̑esi nalo napano ban ea
yimo lu aluo 1:9—3:11

Niosi napano be lu ka toro visio bija niajebijo
aluo 4:1—8:1

Simeduo nalo aluo 8:1—11:19

Mermu bija temeul juo napano naljuo abova
12:1—13:18

Visiano dolu nalo napano Jone mialio 14:1—
15:8

Dise aluo napano abujo ka Atua kiano tini-
amimiano 16:1-21

Atua mila bulag bulukomeli nei Babilon a ju-
vulu temeul nei napano bova, a naiololiano
simsibi, bija Simaro 17:1—20:10

Atua jibure tomu nalo ea legiano maaro 20:11—
15

Tiniabene vou bija yetemeriba vou, bija
Yerusalemou 21:1—22:5

Iliano maariano 22:6-21

Verivisivisiano na niosi nei

¹ Niosi na be visȋpeiano ka venia napano mia
naio riyotuba ea legiano nalo napano mia amei
navo. Atua naio jidom ka kanano tomu na
im̑auano nalo na yetemeriba monoka ameravo
riyu ka vite nalo nene, naruei, jian jikiaiano
nene ban Yesu Kristo, karina Yesu naio miila
kiano nailiano tai miyotuba ka kanano toro na
im̑auano nei Jone, naio mila vite nalo nene
amiyotuba ka naio ea kanano visȋpeiano tai.

² Jone naio mial nailiano nene bisi, naruei
naio bitilubar ka naina be Atua kanano iliano
riano, be iliano na be riano tai memedu ka
aver visivisii venia napano mia Yesu Kristo naio

rim̄auka iorou, mila na naio bivitauia bulagio vatitig bo juu niosi nei vite nonovio napano naio mialio, ka kito na iorou romijikia rovulukuio.

³ Naruei toro kei napano mia naio rivuluku iliano nalo na verialiano nei, ūeli mijé tilieno kanio, mijé vatitigio joa kanano iviso, mia Atua kanano ilivuiano ve burutomoruō toa kiano meuliano, bior ka napano burum̄ara legiano nene naio jo binimei vaataro laka naruei.

Jone jikar kiano verialiano na kiano moneano ea iliano na ilivuiano ban Atua

⁴ Kiniou Jone, nebivitauia bulag iliano nalo nei ka riviedu rivan kamiu taara aluo na namoneano nalo napano kumitua komeli nalo na ea tanobuku na toru na vio nei Esia. Kiniou najaaro ka neviviuo kamiu ea siano napano naio jo beamu beamu laka, a naio jo vonganei, a mia naio to toboto. Nojom̄a nobolkouo vonganei ka kamiu ka burum̄ara tiniememiano vija tum̄aroano toa kenemu meuliano tulaka, napano mia rijikia rimaluvo ka kamiu den kiado Atua nei vija kanano niununo aluo napano ajumolu ajukamu ka kiano jobaro,

⁵ a mijikia rimaluvo ka kamiu den Yesu Kristo bunu, naina napano naio biekouo banbano mia kiano burukija miou, karina naina be moti napano naio jumolu meul bereio, napano vonganei naio be burum̄ara parinio tubo ka parinio tubo nalo na yetemeriba.

Riano, Yesu Kristo nene napano naio tinien miiā kito toru, banbano mijamo ka kanano

burukija miou ka rivulu bulag kito den vironiano na kiado kariano nalo,

⁶ naruei naio bitiri bulag kito ka romei rove m̄aratavo ve takurano ea yati na kanano tubo sesa nalo, a ka naio bijauia bulag kito ka rajai naio rotibe ka tomu lu na karamāno kanano imāuano nalo, naio ga be Atua Sōpi.

Yesu mila bo ban kito toru jibe na ana bo ka reilivu ka siano, rodular naio to medave laka, rivan rivan mia maka rijikia ribisi bogo tai, tibe na.

⁷ Kamiu kuvitii vatitig rivu! Naio naruei jomā mijian burevure melijo nalo na mave, naio riyotuba rimei. Mia kito nonovio reial naio ka mirado memedu, a vija bunu nalo nanua m̄a ajukukakar naio ea m̄akolkolo, nalo bunu avitilubar naio bereio. A mia ve burumāra jogvaiano a tegiano riyotuba ea tomu nalo na yetemeriba, tinielo rimaio ka venia napano amila ban naio ea bogo nanua beamu. Mia monoka tibe ga na, neber “Ee” ban naio kanio.

⁸ Bo ka kito rovatove ka Tubo Atua, Atua Sōpi na moroano, naio napano jo beamu, naio jo banei, a mia naio tobo to, napano kiano ilitemiano tai naio ber jibe nei, berinavo

“Kiniou nei nebe burupati, kiniou nei nebe juluvati!”

Jone mial kijokijo na Yesu

⁹ Kiaku bilbilu nalo, kiniou Jone nebe kuruemiu tormoruo, napano neberial vite nalo nei ban kamiu. Nojidom neverial van kamiu bior

1:6 Visi 5:10 **1:7** Mat 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27; 1Tesa 4:17,
Jon 19:34,37, Mat 24:30 **1:8** Visi 22:13

kito naruei napano robe Yesu kiano, ktio naruei rojutano ka kiano tuboiano, kito naruei rojumña rabar bitiran jogvaiano na bogokouo nei, ana kito naruei rojumña rojam̄ikar kito bija jidomiano na tebievei.

Mo kanaku tukunuano naio ban jibe nei, berenio nua beamu kiniou nojomña neberial Atua kanano iliano, nojo nomioliolu ka Yesu Kristo banbano na kulo Romo amije vironiano ban kiniou, amila kiniou nebinimei nomim̄au kurano ea uleule na telisu nei, siano Patimos.

¹⁰ Naruei ea Legiano Lu tai nojo jibe na ana nomijog jibe Niununo binimei ea kiniou, nomijog jooa tai ju iorou ka kiniou, mil burutomoluo jibe ka pasimeduo miolu, mil ber jibe nei, berinavo:

¹¹ “Venia napano mia jau kealio,
keial kovivitaia bulagio rivan ea niosi tai,
karina jau kotuvan rivan tanea lotuano nalo
na tanobuku na vio Esia,
ka ajikia avulukuio.

Lotuano nalo na, nalo aluo, be Eveso, Simena,
Pekamam, Taitera, Satisi, Vilatelia bija
Leotlesia.”

¹² Jooa na mil ban kiniou jibe na ana nejidom
neial kenia, nabarp̄ilig kiniou nemial burupati
na yulu nalo ga aju, napano amim̄auka niogo ea
nalo aluo.

¹³ Burubati yulu nalo nene ajumolu aju jibe na,
karina iviso kanio nemial toro tai jumolu jikili ju,
napano naio jibe ka naio napano aber Kulorinio
Kenerinio. Naio miya burutili soto tai, bija miya
kulum̄arauo napano amiyako ka niogo, ajelan
barkor iarene.

14 Vijinio miuvu mia miuvu, jibe ka vijinio nunu bija mavo, mia tiamirano merera jibe ka minano sebi.

15 Jaano kirisikili bo, javukia ðarbutoto napano amijie ea sebi ka rila sikili rivu, mia bogo napano naio mil, joono miolu jibe ka tei napano jaburu ea baraamña.

16 Naio jumolu jikili ju jibe ka napano ea jumano meruo naio bokar ðarvitano aluo, mia iobogu na mira tai napano naio mali ea ikit tivelinio juo naio jo moluo ea niono. Mirano bunu, riano, naio merera, mia merera naio javukia ðerenio napano naio jikili mia jikili.

17 Nemial toro nene jibe na, tomnei, mila kiniou jibe ka namaro garuei, nomijoru yetano ea jaano. Mia naio jian jumano meruo binimei jokol kiniou, naio berinavo

“Jau komerou re ka kiniou, kiniou nei nebe natikariano mia nebe najuluvatiano.

18 Naio napano be burupati na meuliano be kiniou nei, bior napano kiniou nemeul, karina namaro, karina nemeul bereio, nemeul to toboto.

Kiniou nei naruei napano vulariano na ðariano a vulariano na bulukusebi kirivova nei na tomu na ðariano, nalo ajua jumaku.

19 Mia jau komerou re, jau kotovon re, kovivitaui bulagio vatitig ga venia na jau kojomña komialio, napano tealo abe tena vonganei, bija tealo abe tena bogo nalo na amei na vo.

20 Mia kiniou never titai vango beamu vo, ka tivelinio na m̄arvitano aluo nanua jau komialio joa jumāku, bija burupati yulu aluo na mā amimāukalo ea niogo na.

Vite nalo nei ajavukia jikiaiano tai napano naio joluku, mia nioti nene jibe nei, ber m̄arvitano aluo nalo nei napano, abe nailiano aluo na mia avitikar lotuano aluo nalo nei, a burupati yulu aluo, naina be lotuano aluo nene neibano.”

2

Mesi nalo naina ban lotuano aluo

1 Naruei Yesu mil dolu kia ga ban kiniou, naio berinavo “Vonganei mia kiniou neverial venia napano mia jau komijikia kovivitaia riva rivan lotuano aluo aveve terakurano.”

Mesi na jukamu, riva rivan lotuano na vio Eveso, lotuano napano maka ve tinietiianao toadio

“Beamu, jau kovivitaia m̄esi tai riva rivan nailiano na lotuano na komeli na vio Eveso, jau kovivitaia tibe nei, koverinavo ‘lliano napano biedu ban kamiu binimei den naio napano bokar m̄arvitano aluo ka jumāno meruo, napano jo miel jeliviv iviso ka burupati yulu aluo nei.

2 “Naio berial ka kamiu jibe nei, berinavo “Kiniou nemijikia kamiu ruei, bior nemial kenemiu imāuano novo nalo, nemial ka napano kumila vio toru, nemial ka napano kumitutua kamiu bija jidomiano na tebievei naio bo bo laka. Kiniou nemial bunu bo laka jibe napano kamiu maka kuvijamo ka tomu na bova amei ala niegeniege kamiu, bior tealo, bogo napano

amiyotuba ka kamiu, ana aberinavo nalo abe atevi nalo, mia kamiu kuvial vonlo, kuvijikia vatitiglo rivu, ana mia kamiu kuvileal lo ka nalo amijubolbolili kamiu ga.

³ ““Bior siaku ga napano kamiu kumiduo, naruei kubiniua bogokouo, a amila bova ban kamiu, mia nemijikia ka maka kuvituvan kiniou vo, kumitumña kubokar jikili bo kia ga vo, mia jidomiano napano ber tiniemiu māro laka, ūeli na kamiu kumijog kuber bare, nina naio maka toa kamiu leleio.

⁴ ““Kenemiu bajago nalo nei kiri-novo laka, a be riano, vite tai jo napano kumitumña kumila napano maka nasaaro lele kanio, mia bo ka neverialio van kamiu memedu. Naio jibe nei, ber burumāra tinietiiano napano naio joa kamiu be moti, vonganei naio binimei melukluku laka, maka bunu tavukia beamu.

⁵ Kuvisidomii bereio von ea burumāra bajago na tinietiiano novo na beamu, napano tiniemiu jii kiniou toru, a tiniemiu jii kamiu ga toru bija kulo dolu nalo. Ea bogo na naio bo mia bo, mia vonganei, naio batove mia batove laka. Mia bo ga, mia monoka kuvilig kamiu ga, a monoka kuvan bereio ea vio novo nei nanua kumitua beamu. Mia ver kuvilig re kamiu, nemijikia never mia neyotuba ka kamiu, navar bulag burupati yulu na ju merera iviso ka kamiu vonganei.

⁶ ““Riano, nina be burumāra tena bova tai na kenemiu napano neber vonga, mia nojidom neverial van kamiu bunu ka kumitumña kumila burumāra vite novo tai bunu, napano nejaaro

toru kanio. Vite nene napano kumitumña kumi-juku die nalo nei napano ajumña amila vite dolu vovu nalo, napano toro nei Nikolas naio mioliolu kanio be moti. Abova ga, a kiniou bunu maka nosidom leleio.

⁷ ““Toro napano be tiliniene, bo ka naio rijoglubar venia napano Atua kanano Niununo Lu naio jo berialio ban taara na namoneano nalo. Toro napano naio tu sikili rivanvano tuvulu na bova, mia nemijikia najamo ka naio ka mijikia riva to jouro rimemedu ea tiniavio novo na Atua kanano, naio riva to sen m̄arati iesi na buruiesi na meuliano.””

Mesi juo nene, riva rivan lotuano na Simena, lotuano napano m̄a tomu nene nalo ajumña ajerm̄i kalo

⁸ “Jau monoka kovivitauiā m̄esi tai riva rivan nailiano na lotuano na komeli na vio Simena, kover tibe nei, koverinavo ‘Iliano na napano biedu ban kamiu binimei den naio napano be moti a ve na maariano, napano amuebin m̄aro, kar na meul bereio.

⁹ “‘Naio berial ban kamiu jibe nei, berinavo “Kiniou nemijikia vatitig bogokouo nalo napano m̄a kumitumña kubiniua, a nemijikia ka jumemiu nalo abeteau. Mia nojidom ka monoka kuvijikia ka maka kuve talim̄asa, mia kube na sanibaiano laka! Riano ga, nemijikia ka nalo nei napano ajumña aber abe kulo Ju, nalo ajumña abuku iliano nalo na bova miroano laka ban kamiu, mia maka kuvisidomialio, nemial nalo maka atibe

ka Ju nalo leleio, makanio, nalo ajakisor Simāro memedu.

¹⁰ ““Mia be riano, p̄eli mia vesiou re kamiu tealo monoka avar burumāra jogvaiano nalo rivior napano kumonea kiniou, mia kumerou re. Peli Simāro naio mijikia rila ka mia avuku kam tealo avan ea nalakoiano, ka naio to rila vonvon kamiu, mia nemijikia never ka mia naio rijikia rila lelan kamiu ea jogvaiano nalo riva rivokar legiano ve duelimo ga. Ver tibe na, monoka kuvitu sikili riva rivokar bogo na mia adular kenemiu jegi, mia ver kuvijoru re ea bogo na, mia bogo na koviyotuba kean kiniou, mia nesian burumāra ijaiano van kamiu, nina be batubatu niogo na meuliano.

¹¹ ““Toro napano be tiliniene, bo ka naio ri-joglubar venia napano Niununo na Atua kanano naio jomā berialio ban taara na namoneano nalo. Toro napano jovulu bajago va ea meuliano nei, mia naio riyotuba ea re māriano juo napano mia naio rimei iorou.””

Mesi tolu nene, riva rivan lotuano na Pekamam, lotuano napano mijamo ka verloglogiano va nalo abinimej jouro eaio

¹² “Tai bunu bereio, jau monoka kovivitauia m̄esi tai riva rivan nailiano na lotuano na komeli na vio Pekamam, kover tibe nei, koverinavo ‘Il-iano napano biedu ban kamiu naio binimei den naio napano jo mudu iobogu na mira napano mali ea ikiti be juo.

¹³ “Naio berial ban kamiu jibe nei, naio berinavo “Nemijikia vatitig bo ka vio napano

kamiu kumituaio, naio be tanobuku tai iviso memedu ea vio napano Sim̑aro naio jo be tubo eaio! Kanano vio nalo aju janea kamiu, mia kamiu kubokar siaku jikili bo dañariga. Beamu, jouro ea kenemiu komeli na, ñeli romijikia rover komeli na Sim̑aro kanano, amuebin kuruemiu nanua Antipas, naruei ajikili ka kamiu monoka kuvituvan kenemiu moneano ea kiniou. Mia makanio, jibe ka napano naio biekouo ea kiniou bokar m̑ariano, kamiu bunu, maka kam tai aburo den kiniou.

14 ““Nina naio be tivelinio na bo nene, mia be saba tai nojidom neverial van kamiu bunu. Vite na be moti, jouro ea kenemiu taara, be tomu tealo aju napano ajum̑a ajakii jidomiano tai napano be verare ka Naverialiano Pelama re nua. Ver kamiu tiniemiu maio kanio, naio naruei napano berii m̑arabo tai ban Parak, naruei maka vesiou ana Parak kija buru naio bano beriio ban kulo Israel nalo, mila na maka vesiou, ana ajikar ka ajen sinaniano lu napano kulo dolu nalo amila jokoluolu kanio ban kanalo tavoru nalo, ana nalo ajum̑a ajidel ka amila siakiano. Aju amila kariano jibe na naruei, mia jakii iliano napano amijog ruei, nalo aber naina bo ga.

15 ““Mia juo nene, be ta bunu na-pano kumijamo kalo aju jouro ea kenemiu taara na namoneano nalo. Nina nalo napano ajum̑a ajakii verloglogiano vovu dolu nalo nei, napano toro nei Nikolas naio jom̑a mioliolu kanio beamu.

16 ““Tibe na, monoka kuvilig kenemiu jidomiano taluvo den vovaiano nene! Ver makan, mia noyotuba ka kamiu vesiou re, ana mia iliano

napano mia riyotuba ea nioku never kalo ea bogo na, mia naio tavukia iobogu na mira tai napano naio tekitkiti rilalo ajikia.

17 ““Toro napano be tiliene, bo naio rijogluubar venia napano Niununo na Atua kanano naio jom̄a berial ban taara na namoneano nalo. Naio napano bare ka tovulu na bova, mia naio ve kiano ijaiano novo, mia nesian sinaniano tai vanio, tavukia sinaniano napano kulo Ju nalo ajenio ea vio yauo, mia nina be sinaniano tai napano maka toro tai rialio vo. A mia nodu puruveru na mivu tai vanio, napano aje sio vou tai joaio, napano naio riduio, naio ga mia rijikia nioti riano nene.””

Mesi veri nene, riva rivan lotuano na Taitera, lotuano na mijamo ka bajago na bova jo jouro eaio

18 “Tai bunu bereio, jau monoka kovivitauia m̄esi tai riva rivan nailiano na lotuano na komeli na vio Taitera, kover tibe nei, koverinavo ‘Iliano nei napano biedu ban kamiu naio binimei den Kulorinio Kenerinio, napano mirano merera bilvili javukia menano sebi, a jaano kirisikili jibe ka butoto.

19 “‘Naio berial ban kamiu jibe nei, berinavo “Kiniou nemijikia vatitig bo kenemiu im̄auano nalo, kenemiu tintetiiiano bija viekouoiano, a kenemiu im̄auano kouo nalo a jidomiano na tebievei na kenemiu, a mave lie kanio nomijikia vatitig bo ka kumitum̄a kumila ba lie vonganei, jovulu nanua m̄a kumitum̄a kumilala beamu.

20 ““Nina be tivelinio na bo nene, mia be vite tai na monoka kiniou never rimeravo van kamiu. Nina be tivelinio na tira va nei Jesebel, napano kubitilubar kanano vovaiano nalo, mia kumijamo ka naio jidel dolu ka ga kiano imauano vovu nalo napano naio jomā milala. Naio berenio naio be tira na verialiano tai, a ſeli, kamiu kumonea naio, mia naio mila sibilili ga kamiu. Ea kanano verloglogiano, naio jo buru tomu na kanaku imauano aba be dolu laka, napano vonganei amijoru ea siakiano, ajumā ajen sinaniano na tavoru nalo kanalo, a ajidom aber bajago nalo na naio bo ga.

21 Kiniou nodu bogo ban tira nei ka naio tinieno maio ka bereio, rivilig naio taluvo den niamiamo na mā milaio, mia naio maka sidomio.

22 Mo, kiaku jidomiano naio jo ruei, ka mia nala naio rimon ea jog tai na mieiano na jikirkili nalo, a mia nala nalo napano mā amila siakaiano bijaio, ver aviliglo re ka kanano bajago na bova, mia nalo bunu ajog rivova ve toru laka.

23 ““Tira nei mia ve re kenerinio tai meul, mia kanaku siniabu tokol nonovlo aviniu. Naruei bogo napano nalo na taara na namoneano nalo aial vite nei, mia avitilubar ka kiniou naruei, kanaku vitiiano jo jeliviv bakar venia napano jo joa toro kanano iviso, a jikia leal venia na joa kiano jidomiano. A mia avitilubar bunu ka kiniou naruei, nojo nejian meran ban tomu nalo, memedu ga ka bajago na vite nalo napano ajumā amila ea kialo meuliano nalo.

24 ““Naruei ea tivelinio na kamiu nalo dolu na ea vio Taitera, nemijkia ka maka kuvitakii verloglogiano nalo na tira nei kanano. Naio

milavon ka buku iliseseiano nalo ban kamiu, ka ber mia naio rivetavo ea jidomiano lukuluku nalo napano abe teremi bo van kamiu, mia kamiu kubitilubar ka Simāro ga naio ga be burupati na iliano nalo nene. Mia kiniou never re bunu kiri titai ve dolu van kamiu,

²⁵ mia neber ga ka kamiu kuvokar sikili ilirianiano nei napano kubakar ruei, kuvituvan re rivan rivano, mia kiniou nemei bereio.

²⁶ ““Naio napano juvulu na vovaiano, naio rila ga takii kiaku tinieiiiano riva rivokar juluvati na bogo nei, mia kiniou nesian burumāra ijaiano vanio. Mia najamo ka vanio ka rije tuboiano ea venuo nalo,

²⁷ tibe ka napano niosi na iouano naio berio, napano naio ber

Naio mia rije tuboiano ka tomu nalo, napano kanano iesi napano na bokar ka jumāno, naio be mārbutoto na kirisikili tai, a nalo napano parilo jikili, mia naio rivukulo avan ea borotano, avurukokorov aveve niati tavukia tanōpili na amimāukanio ea borotano.

Iouano 2:9

““Moroano na rila tibe nei, Teta naio mijamo ka ban kiniou ruei, naruei mia najamo ka rivan toro na be kanaku.

²⁸ A maka naina ga, mia toro nene, mia nodu māravitano napano Mejegi toa jumāno.

²⁹ ““Toro napano be tiliniene, bo ka naio ri-joglubar venia napano Niununo na Atua kanano naio jo berial ban taara na namoneano nalo.””

3

*Mesi jumo nene, riva rivan lotuano na Satisi,
lotuano napano jȏma monmelio kurano dañariga*

¹ “Mo jau monoka kovivitauiā m̑esi tai riva van nailiano na lotuano na komeli na vio Satisi, kover tibe nei, koverinavo ‘Iliano nei bieu ban kamiu naio binimei den naio napano bitikar niununo aluo na Atua kanano bija m̑arvitano aluo napano kiano.

“Naio berial ban kamiu jibe nei, naio berinavo “Kiniou nemijikia batitig kenemiu im̑auano nalo. Tomu nalo ajum̑a amiaia kamiu m̑ele janea vio, aberinavo kamiu kube lotuano tai napano meul bo, mia makanio, kiniou nemijikia batitig ka napano kamiu kum̑arm̑aro ga kumitu.

² Vonganei be kenemiu bogo na kuvitevijo kija. Kenemiu im̑auano nalo, nemilealio ka Atua kiano vitiiano, kamiu maka kumila nonovio riviniu rivu, mia maka kuvilā rimemedu leleio. Kenemiu sebi maka riva kovio vo, mia naio jo ban vaataro ka rim̑aro dobi nonovio, mia bior vite na, neber vatitig bo ban kamiu neberinavo monoka kuvila vatitig rivu ka mia naio rimei sikili lie bereio.

³ ““Tibe na, monoka kuvisidomial bereio iliano novo nalo napano m̑a kumijogio a napano kumijevio ruei. Kumonmonealo bo dañariga, a kuvilig kenemiu meuliano rimei bereio, bior ver kuvitevijo re, mia nemijikia never vatitig rivu van kamiu ka mia nemijikia namaluvo ka kamiu tavukia toro na vinauano tai, napano mia kuvijikia lele re.

4 Beriano, nemijkia ka kamiu maka m̄arati ve telabo na vio Satisi aju bo ga, napano maka aia niegeniege m̄alo kulum̄arauo tavukia nalo dolu. Nalo ameravo bare bo ruei, ka na mia aia kulum̄arauo na miuvu, aiel rivija kiniou nuvan ea kiaku vonuo.

5 Toro kei napano jovulu vovaiano, naio bunu mia ayovovua vatitig naio rivu ka kulum̄arauo na miuvu jibe na. Mia naio siano, maka nejikia noiolkon bulag den niosi na meuliano bogo tai, mia kiniou nesiloglog naio ka karam̄aku rivija kanano nailiano nalo, never, kema na naio be kanaku toro tai riano.

6 ““Toro na be tiliniene, bo ka naio rijoglubar venia napano Atua kanano Niununo jom̄ia ber bulavulag ban taara ninio na namoneano nalo.””

*Mesi ari nene, riva rivan lotuano na Vilatelia,
lotuano napano bogo novo ka rila im̄auano
jukamu ka mirano*

7 “Bereio, jau monoka kovivitauiā m̄esi tai riva van nailiano na lotuano na komeli na vio Vilatelia, jau kover tibe nei, koverinavo ‘Iliano na napano biedu ban kamiu, naio binimei den naio napano be lu, a naio be riano, napano naio naruei naio midu vukariano na vetavoiano na m̄aratavo napano Parinio Tubo Teviti re nua kiano. Venia napano naio betavo eao, maka toro tai rijikia tetavoko bereio, a venia napano naio jetavokoio, maka toro tai rijikia rivetavo ea bereio.

8 “‘Naio berial ban kamiu jibe nei, naio berinavo “Kiniou nemijkia batitig kenemiu imðauano nalo ruei. Naruei monoka kuvitii vatitig, nebetavo ea mðaratavo tai ban kamiu napano maka toro tai rijikia tetavoko bereio. Kiniou nemijkia ka kenemiu moroano naio telisu ga, mia na-jaaro toru ka napano kumitumða kubokar vatitig kanaku iliano, a maka kuvila lelan siaku napano joa kamiu.

9 Nalo napano ajakisor Simðaro, aju aba vio takurano ka avitirilar kialo taara, ana nalo ajumða aber nalo abe kulo Ju memedu, mia maka tibe na, nalo amila sibi ga na. Mia iorou kanio mia nala nalo nei amei anie yetano ka jaamiu ka avitilubar ka kiaku jidomiano maka toalo, joa kamiu ga.

10 ““Kiniou neber ka kamiu nua ruei neberinavo monoka kuvitu sikili vija jidomiano na tebievei tulaka, naruei nemial jibe kubokar vatitig kanaku iliano nei. Bior vite na naruei, nemijkia neverikar van kamiu never burumðara jogvaiano na mia rimei ea yetemeriba nei, ka rilavon nalo napano ajuao, ana mia kiniou notokovio batitig ka kamiu kanio, mia vite na naio maka rijikia tokol kamiu.”

11 ““Vesiou re, kiniou nemei ka kamiu bereio. Venia napano kumitumða kumitutua mugaruei, monoka kuvokar sikili rivu-oa ka kiniou nomaluvo, ana mia kamiu kumijikia kuvijev kenemiu ijajano, mia maka toro dolu rijikia rivarlar kenemiu batubatu niogo den parimiu.

12 Toro napano jovulu jukujukuano nonovio

riva rivokar bogo na nemei, mia novuru naio rimei tibe m̄artea na toru tai joomo ea yimo lu na Atua kiano, mia toro nene to joomo ea toboto. Mia netekar sio nalo napano mia netiri eaio, tibe sio na kiado Atua kiano, bija bija sio na kiano komeli na toru, naina Yerusalemero novo, napano naio jo batove ea vio mave binimei napano kiado Atua kanano, a bija nalo napano, mia nevivitaia siaku vou toa naio bunu.

¹³ ““Toro napano be tiliniene, bo ka naio rigoglubar venia napano Atua kiano Niununo naio jom̄a berrialio ban taara ninio na namoneano nalo.””

Mesi aluo nene, riva rivan lotuano na Leotesia, lotuano napano ba bova ruei, maka sidomial vite tai

¹⁴ “Na maaro, jau monoka kovivitaia m̄esi tai riva van nailiano na lotuano na komeli na vio Leotesia, kover tibe nei, koverinavo ‘Iliano napano biedu ban kamiu naio binimei den naio napano naio be parinio ka vite nonovio, napano naio ga mijikia river “Tibe na.” Naio biekouo be riano ea Atua va vokar napano kiano burukija riou, a naio rive tubo ka yetemeriba nonovio napano Atua naio jii.

¹⁵ “Naio berrial ka kamiu jibe nei, naio berinavo “Kiniou nemijikia batitig bo kenemiu im̄auano nalo, mia nebitilubar ka kenemiu jidomiano nalo ea kiniou maka rimenini laka, a maka rivitunu rivare. Bo laka ka ver jau kosidom komenini, mo jau komenini bo kanio, p̄eli na ver jau kosidom kovitunu, jau monoka kovitunu vatitig rivu, mia naina napano kenemiu iviso

beve torogio ga jibe na, bajago na kiniou maka nosidom leleio.

¹⁶ Mia bior kamiu naruei kumisidom kumenini, a kumisidom kuvitunu tibe na, kiniou nojo ruei ka novule bulag kamiu den nioku.

¹⁷ Kamiu kumitumña kuberinavo kubiobijii saba novo nalo miroano na be kenemiu, tenene na kamiu be tiniemiu ka kuber maka toro tai napano rijikia sian vite tai van kamiu, bior be kenemiu telabo ruei. Mia makanio, ea kanaku vitiiano naio maka tibe na. Kamiu maka kuvijikia kuvitilubar kamiu, mia kamiu maka ve kenemiu vite novo nalo leleio, kube kulo kurano ga, kube merebono, a niabemiu yauo ga kumitu.

¹⁸ ““Mo kiniou neber ka kamiu, ka bo ka kumei bereio ea kiniou, kumei kuvar niogo nei napano sebi jijenkon niamiamo nene ruei, ka kumijikia kuvakar vite novo tai ea jumemiu. Bo ka kumei kuvar kulumarauo na miuvu bo, ka kuvisalvoko kamiu, ka mia kuvimou re bunu, a bo kumei kuvar vam̄esi na kuvia ea miremiu, a na mia kumijikia kuvial vite bereio.

¹⁹ ““Toro kei napano tinieku jii naio, monoka neil vanio ka nala kanano meuliano rimemedu, tibe na, kuvidu kiaku iliano nei rivu, ka mia kuvilig kamiu.

²⁰ Kamiu kuviniagago vatitig rivu! Kiniou nejikili noju neminia tavo na kanamo meuliano. Jau napano kojog jooku bio, kovetavo ka kiniou, mia nemei joomo ka kito ve juo rotukunu, kito ve juo rosinan vio takurano.

²¹ ““Naio napano ju jikili ba jovulu na bova, mia najamo ka naio rijikia totano biju vija kiniou

ea jobaro lu na kanaku, javukia ga napano kiniou bunu nojuvulu kanaku uolu, a na iorou kanio karamāku buru kiniou nojotano biju bija naio ea jobaro lu na kanano.

²² ““Toro napano be tiliniene, bo ka naio rījoglubar venia napano Niununo na Atua kanano naio jo berial ban taara na namoneano nalo.””

4

Vio mave na Atua kanano ea tiniabene

¹ Iorou ka napano kiniou nemial vite nalo nei, nemial bereio māratavo tai ka ava joomo ea vio mave naio juvavo jo ea miraku. Ana nomijog bereio jooa na mil ban kiniou beamu, naio mil burutomoruо javukia pasimeduo, ana naio ber ka kiniou, berinavo “Jau komei mave nei beamu vo, mia kiniou nelaso keial vite nalo napano mia amaluvo iorou.”

² Naio ber jibe nei, ana vaarakurano ga, nomijog jibe ka Atua niununo midular niunuku, naio midu kiniou nojo mave tiniabene, naruei nejerarago ban ea burumāra jobaro lu tai napano jokamu ka miraku, napano toro na toru tai naio jotano eaio.

³ Nemial naio jibe ka napano naio merera, naio bar yovovuano na veru maraiu nalo, a kanano yulu nene jeliviv eaio javukia subovivi tai.

⁴ Burumāra jobaro lu nei naio jo iviso, a jobaro dolu nalo bunu ajelivivi eaio, nobulukulo bokar duelimo valuo ba veri [24]. Ea nalo abeve terakurano, toro tai jotano ealo, mila nalo bunu abe duelimo valuo ba veri [24], napano nalo na abe navagadeano nalo na tiniabene.

Nalo na amiya kulumārauo na miuvu laka, abar batubatu niogo jua pariparilo.

⁵ Nojo nejiraravo jibe na, nomiilo bunu ka napano vijaniano naio miyotuba iviso ea vio lu nei, bija bunu burumāra uetubaiano na tubaalo naio jomā jara. Kamu ea mirano, yulu aluo amiuvu, napano nalo abe Atua kanano niununo aluo nene,

⁶ a nalo ajumolu aju ea vodobi tai, banbano laka jibe tei, naio mieg meravo bo javukia mermerobi.

Ana iviso ka vio nene bereio, tom meul veri aju, napano ea kamu kalo a iorou kalo, abe miralo nalo vio bujo laka, a nalo aju vaataro, aju jeliviv ea burumāra jobaro lu.

⁷ Toro meul na jukamu nene naio javukia laeon, tinene naio javukia bue mārauo buruolu, tolu nene naio bar kulorinio mirano ga, mo nana maariano naio javukia bebekumo.

⁸ Nalo abiniu, be sibialo ari, napano miralo jovukoio vatitig bo sibialo bunu, ba bokar yetano kalo.

Nalo nei kanalo imāauano, legiano bogiano, maka ajilimebi bogo tai, ajumā aberial damāriga jibe nei aber,

“Atua na moroano na mave, naio jo beamu, naio jo vonganei, naio mia to toboto. Naio be lu mia be lu, naio be lu laka.”

⁹ Ea iliano nalo na jibe na, nalo aju amidular naio siano napano naio jotano iviso kalo ea vio lu, aju abatove kanio, ajumā aber siva banio ka

napano naio meul toboto. Bogo napano ajum a aberenio,

¹⁰ navagadeano nalo bunu abatove kanio, amilotu ka naio napano mia naio maka rijikia rim aro bogo tai. Ana kario, abar bulag kanalo batubatu niogo nalo den pariparilo, abar jutano ea jaano, aberinavo

¹¹ “Tubo kenememi Atua, memedu ka mermerano, vatoveano vija moroano nonovio aje vango, ve kanamo jau ve takurano ga.

Jau naruei kojii vite nonovio, ea kanamo jidomiano ga abokar kanalo meu-liano.”

5

Niosi napano amijuio, bija nunu na telisu, napano naljuo aju tiniabene

¹ Karina kiniou nemial bereio toro na toru nanua jotano mave ea vio lu, ka napano midukar vite tai ka jum ano meruo, naio be niosi tai, napano abivitaui tivelinio be juo karina amijuio, karina abukario bija sano vukariano aluo nene.

² Naruei nomijog nailiano na toru tai miaga jouo, naio bika ber “Toro kei naio bare ka rilakorov vukariano nalo nei? Be toro tai napano naio jo mijikia vetavo ea niosi nei  eli na makani?”

³ Naio to tibena vano, vedeio, maka ve toro tai na tiniabene  eli na yetemeriba,  eli na yetano ka yete-meriba, napano naio mijikia rivetavo ea niosi nei, maka tai napano rivare ka sirarago joomo eaio.

4 Nemial jibena naruei nomijog bova, nejegi mia nejegi, napano maka toro tai rijikia rila.

5 Naruei navagadeano nalo tai mil ban kiniou, naio berinavo "Ei, jau keteg re bunu! Koialio, laeon yako napano miyotuba ka tomu nalo na Yuta, naina napano abio ka yati na Teviti, naio jovul vite nonovio ruei. Naio naruei mia rilakorov vukariano aluo nei, naio naruei mia rivetavo ea niosi neibano."

6 Naruei nejirarago bano, mia maka rive laeon, mia nemial kiritete solbouo na nunu tai jumolu jikili ju iviso ka toro meul veri bija navagadeano nalo, kamu ea vio lu nei. Naio be nunu na telisu ga, mia kiano pasimeduo aluo na jikili, bija mirano aluo ajua parinio. Naio jikili ju jibe na, naio jibe ka amila sida ka naio ruei, mia naio meul bo ga jo.

7 Ana naio miel binimei, midular niosi nei den toro na toru nei jumðano meruo, napano naio jotano mave ea burumðara jobaro lu.

8 Naio midu ruei, ana toro meul veri nei bija navagadeano duelimo valuo ba veri [24] amijoru ea jaano. Nalo be kialo nioragrango nalo janealo a be kialo baju niogo nalo, napano abujo magmago ka maaatei napano ajonio, mia bonoti tanunu nene napano jo bavin, naio be volkouano nalo na namoneano lu nalo kanalo.

9-10 Mo nalo amijev iouano vou tai napano ban jibe nei, berinavo
"Amila sida kasos,
naruei ea kanamo burukija

jau kobulu bulag tomu nalo abe Atua
 kanano,
 napano amoluo ea taara nonovio na tomu
 nalo,
 ea iliano doldolu nalo nonovio,
 ea uleule nonovio nalo na tortoru,
 a ea uleule na tertelisu nalo bunu.

Jau komiasosol lo abinimei abe taara takurano
 ajutano ka parinio tubo takurano ga,
 nalo abinimei abe kulo lu na Atua kanano
 imauano, ka napano mia ave tubo ka
 yetemeriba nei.

Mo bior ka napano jau komila jibe na, memedu
 ka jau ga ve takurano naruei kodu niosi
 nei, ka kelelar vukariano nalo nene, ana
 kovetavo eaio.”

¹¹ Nojo nejirarago jibe na ana nomijog nailiano
 nalo amiou, nalo miroano mia miroano mia
 miroano, nalo jovulu taamaka [1,000,000] bano
 na jibe na. Aju ajeliviviko jobaro lu bija tomu na
 ameul bija navagadeano nalo nei,

¹² ana aju amiou jouo, aber jibe nei, aberinavo
 “Nunu domudomu, napano amila sida ka naio,
 naio ga takurano bo mia bo.

Moroano nonovio, tovuiano nonovio,
 masouano nonovio, sikiliano nonovio,
 vameneano nonovio, mermerano nonovio,
 miaiano nonovio,

memedu ga ka ala rivan naio ga ve takurano.”

¹³ Iorou ka nina, nomijog bereio ka napano
 temeul nalo nonovio bunu amiou, nina be
 temeul nalo napano aju mave ea tiniabene, bija
 nalo napano ajua yetemeriba, þeli ea borotano,

ñeli ea tei, kanalo iouano naio ber jibe nei, berinavo.

“Miaiano, vameneano, mermerano bija moroano riva van Toro na Toru napano jotano mave ea jobaro lu, bija bunu nunu solbouo, rivan rivano-o to tobo to.”

¹⁴ Ana tom meul veri nei aberial “Jibe na, mm” kar iliano nalo nei, ana navagadeano nalo amijoru, aminie, amilotu kalo abe juo.

6

Vukariano aluo na niosi napano amijuku

Vukariano na beamu: Toro na toru na bajago na mila mira, napano naio midu bue kulorinio na miuvu

¹ Kiniou nojo najirarago bano, ana nemial ka napano kirikiti nunu naio milakorov vukariano na be moti na niosi nei. Naio mila kario ana temeul veri nei nalo tai naio miaga ka joono jibe ka tubaalo, naio berinavo “Komei!”

² Vaarakurano ga bue kulorinio tai napano miuvu jikili jua miraku. Ana nemial toro tai jotano mave eaio, naio midu viu, ana nalo amidu parinio tubo kanano batubatu joa parinio, ana naio midu kanano bue kulorinio nene, jikit batavio javukia toro na mira tai ban ka tovulu kanano uolu nalo.

Vukariano juo nene: Toro na toru na bajago na toro muebin toro, napano naio midu bue kulorinio na bilvili

³ Karina, nunu solbouo milakorov vukariano juo nene. Naio mila kario naruei nomijog temeul

juo nene naio bio, naio bunu berenio berinavo “Komei!”

⁴ Vaarakurano ga bue kulorinio dolu tai binimei, napano naio bilvili. Toro napano joao, amijamo ka ban naio ka riva ridular tumaro napano jo yetemeriba nei, ka mia tomu nalo atumã quebinvinlo amãrmaro. A amidu burumara iobogu na mira joa jumano, naruei naio bunu batavio bano.

Vukariano tolu nene: Toro na toru na bajago na vitu ea yetemeriba nei, napano naio midu bue kulorinio na bobogio

⁵ Karina, nunu solbouo naio mila korov vukariano tolu nene. Naio mila kario ana nomijog temeul tolu nene naio bio, naio bunu berenio berinavo “Komei!”

Vaarakurano ga bue kulorinio dolu tai jumolu juu miraku, naio bobogio. Toro napano naio miduio, midukar skel tai ka jumano, ka naio rivitii tomu nalo na yetemeriba nei salo sinaniano nalo.

⁶ Ana nomijog iliano tai maluvo iviso kean temeul veri [4] nei, naio berinavo “Jau kavano, amijamo ka bango ka jau komijikia kala ka mia vitu toa vio nonovio, ka napano mia monoka avulu ve burumara veru ve toru mia sinaniano ve telisu ga. Mia maka kejikia kalalelan burupati buruolivi napano mä amimauka titikivaka ea märatí nene, a maka kejikia kalalelan burupati telikrevi napano amimauka mäarjumelmelu eaio.” Nalo aber jibe na, ana naio bunu jikiti bano.

Vukariano veri nene: Toro na toru na bajago na m̄ariano, napano naio midu bue kulorinio napano niabene be yevi

⁷ Bisi na, nunu solbouo naio mila korov vukariano veri nene. Naio mila kario ana nomijog temeul veri nene naio bio, naio bunu berenio berinavo “Komei!”

⁸ Vaarakurano ga nominal bue kulorinio tai napano niabene be yevi, jikili joa miraku. Toro na miduio, ajisia ka sio na Mariano, mia naio, kanano bilbilu tai naio jo miel bija naio, napano siano, abio ka Bulukuti Sebi. Ana naljuo nei, amijamo ka amijkia ala rivova van tomu ve miroano ea yetemeriba nei, ea iobogu na mira, þeli ea vitu, þeli ea mieiano, þeli ea temeul nalo. Jibe ka, ver tomu veri ajua yetemeriba nei, tolu nene amijkia atu rivu ga, mia veri nene kalo, nalo amijkia ala naio rijikia tibe na.

Vukariano jimo nene: Namoneano nalo na m̄a abiekouo batitig bo ba amuebinvinlo amarmāro

⁹ Karina, nunu solbouo naio mila korov vukariano jimo nene. Naio mila kario naruei nemial boda, bija niununo miroano na tomu nalo amivon ea burupati nene. Naina be nalo napano m̄a amuebinvinlo bior napano aju jikili ka ajogkar Atua kanano iliano, a aju jikili ka m̄a aberial ka nalo amonea Yesu.

¹⁰ Nalo nene, nemial aju ajegi ban Atua ka burumara jooa, aberinavo “Aue Tubo na vite nonovio, jau kobe lu a jau kobe riano, aioo jau kovitilubar kenememi burukija nei. Nagi ana mia jau kala mirano van tomu na bova nei nanua m̄a amila bova jibe nei?”

11 Nalo aber jibe nei, ana ajian kulukoti na miuvu banlo ka ayaio, ana mia aber kalo ka vite nei napano abikanio naio maka vo. Nalo aberinavo atu kija ve telisu beamu vo, bior kanalo bilbilu tealo napano nalo aju kia vo, bija bunu kurualo a kuvivinielo dolu nalo, napano mia nalo bunu monoka auebinvinlo amãarmãaro bior napano amonea, ana ver bogo na amei ve miroano avare ka Atua kiano jidomiano, mia naio rila venia napano abikanio.

Vukariano ari nene: Legiano na maaro

12 Naruei, kinioi nemial ka nunu solbouo naio milakorov vukariano ari nene. Naio mila kario, ana vaarakurano ga mii mikulkulu, a maka vesiou m̄erenio binimei bobogio napano bobogio nonovio, a siberio naio binimei bilvili jibe burukija,

13 a m̄arvitano nalo napano aju mave bulunio-govu ajibir-bili abatove ea borotano, javukia ga m̄ariesi nalo na buruiesi tai na meruo, bogo na burum̄ara jegi mikulkulu ka jaati nene.

14 Karina, amila bulunio-govu javukia yebe napano amijukui amidu bano, a burusuku nonovio a uleule nonovio ajaraluvo den jelelo.

15 Ana bogo na tomu nalo amial vite nalo nei, amerou toru mia amerou toru. Parinio tubo na yetemeriba, tomu na tortoru, tomu na ajukamu ka tomu na mira nalo, sanibaiano nalo, tomu na p̄irilo jikili, naliko bunu kialo tomu na im̄auano nalo, naliko kulo dolu nalo reraio, nalo abiniu

abijauia buluvae nalo, aban ka vio nalo na mave ea suku napano mia ala vio sikili ka atuluku eao.

¹⁶ Bogo na abokar vio nalo nene, mia miroano jo binimei toru lie, ana nalo abio ban puruveru bija suku nalo, aberinavo “Aio-o, kamiu kuvijoru kuvisovko vatitig kumemi, ka siraragiano na naio napano jotano mave ea vio lu naio rijikia re rivokar kumemi, a ka nunu solbouo kiano siniabu naio rijikia re rila lelan kumemi.

¹⁷ Legiano toru nei na naljuo kanalo siniabuiano binimei ruei, a kei naio mijikia tumolu rimeul ka bogo na? Makanio, vonganei mia naio rivova laka van kito roviniu.”

7

Atua naio bijauia burum̄ara taara na tomu nalo tai na abe kanano

¹ Iorou ka vite nalo nei, nemial ka napano nailiano veri ajumolu ajua sudu veri na yetemeriba, aju ajukovio ka jegi veri napano mā ajumā amiuvuvu ea yetemeriba, ka rila na jegi nalo nei ajikia re bunu aiuvuvu ea tei, ſeli ea borotano, ſeli na mave ea buruiesi.

² Karina, nemial nailiano dolu bereio, naio binimei bija tena aue tovo napano Atua na meul kanano ea kiano tomu nalo, mia naio jaluvo ea tivelinio na jegi uro binimei. Naio mijikia ka nailiano nalo veri nei, nalo abar moroano ka amijikia ala lelan borotano a amijikia ala lelan tei bunu, ana naio bio mēle banlo, berburelo ka ala re bunu titai.

3 Naio ber jibe nei, naio berinavo “Ee to, kamiu kuvila bulag re tei ſeli borotano ſeli buruiesi nalo, rivan riva rivokar bogo napano rodu tovo tai toa ea meriniano tomu na memedu nalo napano abe kiado Atua kanano.”

4-8 Ka bogo nei naruei nejikar nomijog ka napano aberial memedu kanalo mirano napano ajekarlo. Nalo na amoluo ea yati duelimo ba juo [12] na Israel, nalo abe yati nalo napano mā abar korobilo nalo sialo, naina be Yuta, Rupen, Gat, Asa, Naptali, Manase, Simion, Livai, Isaka, Sepiulan, Yoseve, a Beniamen. Naruei ea yati nalo nei abiniu, tai bokar tomu nalo menu duelimo ba juo [12,000] amoluo ea naio, mila na nalo abiniu abokar menu toromomou duelimo va veri ba veri [144,000].

Burumāra tiniobi dolu napano amiya kulumārauo na miuvu

9 Ana iorou kanio, nejiraravo ba naruei kamu ka miraku be burumāra tiniobi na tomu nalo, napano nalo miroano mia miroano, maka ajikia avulukulo, napano nalo na amiyotuba ea yati dolu nalo. Nalo naruei abe tomu na buruvenuo dolu nalo, bija kialo iliano kinkin nalo, naruei abinimei ajumolu ajukamu ea burumāra jobaro lu, napano nunu solbouo naio joaio. Nalo amiya kulumārauo novo na miuvu abiniu, a abar māti burumāl,

10 ana aju abio toru, aberinavo
“Kiado Atua jotano ea kiano jobaro lu,
naio ga, bija nunu solbouo,
naljuo abe burupati na ioruriano na
kanado.”

11 Ana bija nalo na, nailiano nalo bunu aju-molu aju jeliviv ea jobaro lu, ana amijil bunu navagadeano nalo bija temeul veri, ana nalo bunu aminie abamenea kamu ka jobaro lu, amilotu ka Atua,

12 aberinavo

“Nao, be riano!

Ilivuiano nonovio, a miamiano, a masouano, a sivaiano, a vameneano, a sikiliano, a moroano,
nalo nonovio abe kanado Atua kanano naio takurano ga,
mia tibe na toboto.

Ilivuiano ban Atua!”

13 Ana ka bogo na, navagadeano tai naio bika den kiniou, berinavo “Burumāra tiniobi nei napano amiya tena miuvu na, a jau komijikia abe kei nalo na, a jau komijikia ka nalo aju be abinimei na?”

14 Ana kiniou neberinavo “Ii, maka nejikia, mia jau kobe toro na toru tai na vio nei, p̄eli jau komijikia kovio?”

Ana naio berdōe berinavo “Ierinio, nalo na naruei napano amieldulu ea bogo na burumāra jogvaiano nene. Mia kulumārauo nalo na mā amiya na, ajekon ka burukija na nunu solbouo nei, naruei abinimei amiuvu bo jibe ka na komialio na.

15 Nalo naruei, kialo imāuano jibe nei, ber ‘Nalo ajukamu ea jobaro lu na Atua kanano, legiano a bogiano ana amimāu kanano joomo ea kunuano lu,

a naio napano jotano mave nei, naio mia
rivitikarlo.

16 Mia maka bunu ajikia siserlo bereio,
a mia ajog re midou bereio,
m̄erenio maka rijkia rila bulaglo,
burum̄ara sebi mia tunu re bunu lo,

17 bior nunu solbouo napano naio jo iviso ea vio
lu nene mave,
mia naio rivaganlo,
rivuru m̄arabo kalo avan ea burupati uei na
meuliano,
ana mia Atua naio riolkon nono jogumiralo
den miralo.'"

8

Vukariano aluo nene: Vio be tum̄aro nonovio

1 Iorou ka naina, nemial ka napano nunu
solbouo mila korov vukariano aluo nene. Naio
mila kario, ana vaarakurano ga vite nonovio
na tiniabene maka bunu rila malioano tai, vio
nonovio melumu bo jibe na banbano bokar aura
tocio.

Simeduo aluo nalo

2 Maka vesiou ga, nemial nailiano aluo napano
nalo ajum̄a ajumolu kamu ea Atua mirano ka
ala kanano im̄auano, a ajian simeduo aluo banlo,
abar janealo.

Basidobidobi na m̄aatei napano amim̄aukanio ea niogo

3 Ana iorou kanio, ana nailiano dolu tai naio
binimei. Naio midu basidobidobi na m̄aatei,
napano amim̄aukanio ea niogo, a bar binimei
ju kean boda, napano naio bunu amim̄aukanio

ea niogo, a napano naio jokamu ea jobaro lu. Naruei abar m̄aatei miroaño banio ka risebilo ea boda ka rila bonotanunu rivu, a nalo ajian bunu volkouano na namoneano lu nalo kialo banio, ka rivar tumave ea boda tibe ka ijaiano tai.

⁴ Mia bogo napano sebi jo jijen m̄aatei nene, bonoti nene bija volkouano nalo na kulo lu kanalo, ajaraluvo den nailiano jum̄ano, aba abokar vio mave ea Atua mirano.

⁵ Karina, nailiano nene bar vovosebi tealo napano jua boda, mison ba joomo ea basidobidobi na m̄aatei nei, ana naio buku ba tove yetemeriba. Ana bogo na vite nei jokol yetemeriba, naio mila napano tubaalo jaara janea vio nonovio nalo, bija uetubaiano javukia bulukusebi bija vio bijaano, a m̄ii mikulkulu bunu.

Simeduo na beamu miolu: Yuo bija burukija

⁶ Ana nailiano aluo napano abar simeduo aluo nei, amila batitiglo ka aiuvlo.

⁷ Nailiano na beamu naio miuvu kanano simeduo, naruei mila na yuo napano jikili jibe kurukuveru, bija burukija napano miaja jibe ka sebi, abinimei amue vio reraio ea yetemeriba. Amila vio jibe na ban bano-o sebi jijen yetemeriba tivelinio, bija sano buruiesi nene nalo, bija bunu vite nonovio napano m̄a aju amiluo eaio.

Simeduo juo nene miolu: Burusuku na sebi

⁸ Ana iorou kanio nailiano juo naio miuvu kiano simeduo. Nina mila napano burum̄ara kenieno burusuku tai, napano sebi jo moluo eaio,

abuku batove ea tei. Naio mijuba tei jibe na, ana tei togio binimei jibe ka burukija,

⁹ ana sano temeul nalo am̄arm̄aro, a uako nalo na mā ajumā aburo ea burumāra vio reraio nei, nalo amadudu.

*Simeduo tolu nene miolu: Marvitano napano
jomā buro ea vio yaou*

¹⁰ Karina, nailiano tolu nene miuvu kiano simeduo. Naio ga mila napano burumāra m̄arvitano tai, napano sebi jomā bovago eaio merera javukia yulu, naio moluo den vio yaou, naio buro binimei bokar yetemeriba. Ana kanano sebi ba jokol uei nalo napano amieraro a burupati na uei nalo.

¹¹ Marvitano nene, siano abio ka Uei Mijea, naruei naio mila ana uei na vio nonovio abinimei amijea, ana tomu nalo maka ajikia amunio, mia midou jerlo banbano ba am̄arm̄aro.

Simeduo veri nene miolu: Melijokouo

¹² Bisi na, nailiano veri nene naio miuvu kiano simeduo. Naina mila ana m̄erenio tivelinio binimei bobogio, a siberio tivelinio maka bunu rimiamo, a m̄arvitano nalo miroano maka bunu aialo. Naina mila ana legiano binimei bulati laka, a maka vio rimiamo bunu, mila ana be melijokouo reraio ea yetemeriba.

¹³ Nojomā nejiraravo bano, ana nemial bebekumo tai jomā mier mave, naio jo miaga janea vio, berinavo “Vio bova ruei, mia kuluniabene kia ga navo. Nailiano tolu aju kia, ana kanalo simeduo nalo ajikili laka. Kamiu na yetemeriba,

kamiu kuvitikar, burumara jogvaiano naio jo maluvo!"

9

Simeduo jimo nene miolu: Bulukupili na batove laka, na be moti ka jogvaiano na jikili na ve varolu

¹ Bisi na, nailiano jimo naio miuvu kiano simeduo. Naina mila ana mārvitano dolu tai moluo ea vio yaou naio bijulu batove ea yetemeriba. Marvitano nene amidu vulariano tai banio, naina be vulariano na rivetavo ea bulukupili napano ba bokar sebi yetano.

² Bogo napano naio mijaglar sikkimirano bulukupili nei, iou juru bavin jo molmoluo eaio, javukia iou na burumara sebi, naruei naio bavin miduko vio reraio ea vio yaou, miduko mārenio mirano, mila vio bobogio bereio.

³ Mia bogo na iou jo miduko vio jibe na, surubu nalo amolmoluo den iou aba tove ea borotano, mia maka bunu ave surubu, mia abinimei ajibe buruolu nalo na tortoru.

⁴ Aberburelo ka atokol re buruiesi nalo pēli na sinaniano pēli na vite nalo napano ajumā amiluo ea yetemeriba, mia amijamo kalo ka amijikia ala lelan tomu nalo na yetemeriba napano maka avar tovo ea mamerinialo napano Atua midu joa kanano tomu na memedu nalo.

⁵ Mo buruolu nalo nei, maka ajamo kalo ka ajikia auebinvin tomu amārmāro, mia amijamo kalo ga ka amijikia aikitkitilo rivanvano-o rivokar siberio ve jimo. Ana bogo napano mia

atumña ala tibe na rivanvano, tomu nalo ajog niabele nalo ajalele reraio.

⁶ Ka bogo na, ve telabo averinavo bo ka amārmāro ga, mia amijikia asiravo mārabo na amārmāro eaio, mia māriano naio maka sidomlo, mia tuvanlo atu tibe na ga.

⁷ Ana surubu nalo nei, bogo na nebiti batitiglo, nalo ajavukia bue kulorinio napano tomu na mira nalo mā abarlo. Amiyako pariparilo bija batubatu na abieko ka niogo, ana bogo napano nebiti vattitig miralo, nemilo ka napano ajibe ka toro ga.

⁸ Mia vijulo aburon javukia tira vijinio, mia mārjuvolo javukia kuli kialo parinio tubo mārjuvono memedu.

⁹ Amilako baerelo ka butoto, a bogo na mā amier janea vio, sibialo nalo amalmalio, ajavukia bue kulorinio nalo napano aburu rukuruku aburo aban ka ala mira.

¹⁰ Mia surubu nalo nei be bulajielo joalo, bija vite na be niononoti ka mā julu tomu nalo joao, napano mia amijikia atulu kulorinio kanio riva rivokar siberio ve jimo.

¹¹ Nalo abe kanalo parinio tubo tai, naina be nailiano tai, mia maka ve Atua kanano nailiano, mia be nailiano napano naio bitikar māratavo na bulukusebi. Toro nene siano jel ea Ipru, abio ka Abatono, a ea Krik, abio ka Apolion, napano sio juo nei nioti nene be toro na mila bulag saba.

¹² Naina naruei surubu nene nalo, napano naio be moti ea jogvaiano tolu na jikili nei. Mia nemial ka napano naio ba bar laka ruei, juo nene ju kiano vo.

Simeduo ari nene miolu: Naio be nailiano na mā mue tomu, napano naio be juo nene ea jogvaiano tolu na jikili

¹³ Bisi na, nailiano ari naio miuvu kiano simeduo, ana nomijog iliano tai maluvo ea sudu veri na boda lu napano amimaukanio ea niogo napano naio joa vio lu ea Atua mirano.

¹⁴ Iliano nene mil ban nailiano nei, ber jibe nei berinavo “Nailiano veri nalo napano aju amiор vatitig nalo ajua vio na uei napano mieraro napano abio ka Yuvretis, vonganei naruei be bogo na jau kova kotuvanlo avava tavio bereio.”

¹⁵ Nailiano nalo nei, nalo abokar vatitig nalo jibe na ba bokar aura nene memedu ea legiano nene memedu ea siberio nene memedu napano amijikia ataluvo bereio ka ava ala kanalo imauano nalo. Ana nailiano dolu naio ba juvanlo, mila na ajaluvo, aban janea buruvenuo nalo ka amue tomu nalo vaataro ka rivokar tomu na yetemeriba togio.

¹⁶ Nalo aban bija kanalo tomu na mira nalo napano abar kanalo bue kulorinio na mira, ana nomijog napano aberial kanalo mirano bokario taamaka toromomou juo [200,000,000].

¹⁷ Ana bogo napano nebitii bue kulorinio nalo nei bija tomu napano mā ajutano mave ealo, nemial napano butoto vite na amidu joko baerelo, amiyovovua bo abilvili javukia sebi, abe si javukia buluniogovu, a amijelea javukia m̄erenio. Kanalo bue kulorinio nalo abe dolu, napano pariparilo bar kuli kialo parinio tubo, mia bogo napano aburu jegi nemial be sebi a iou a vijinio bulusebi amiyotuba ea niolo.

18 Vite tolu nei naruei, sebi a iou a vijinio bulusebi, amila na vaataro ka tomu nalo na yetemeriba togio rivakovio ka bogo na.

19 Moroano na bue kulorinio nalo nei ajoa venia napano miyotuba ea niolo, a ajoa bulajielo bunu, bior bulajielo mijukonkon jibe ka māro, a javukia parinio māro joa juluvati jielo napano naio jian burumāra jaleleano ban tomu nalo.

20 Jogvaiano nalo nei ajikili laka jibe na, mia tomu nalo togio toru, nina nalo napano mā ameul kiano vo, maka asidomialio. Maka lele aviliglo ka kialo imāuano va nalo napano jumālō ga jo mirāukanio, mia aju ajidel dolu ga ka amilotu ka simāro nalo, a ajumā abolkouo ka tavoru nalo na kanalo atua nalo, napano maka ajikia asirarago, napano maka ajikia ajoglubar vite, napano maka ajikia aiel, napano toro ga mimāu kalo ea niogo ñeli ea veru na miuvu ñeli ea butoto ñeli ea puruveru ñeli ea iesi.

21 A bija nina, maka aviliglo leleio ka kialo bajago na mā amuebinvin toro, ñeli semei nalo, ñeli amijuku bova ka tira, ñeli kialo vinauano nalo, na mā aju amila.

10

Nailiano tai midu niosi telisu napano mā amijuku batove

1 Karina nemial ka napano nailiano dolu tai na be ñirinio juvan vio mave batove. Naio miya melijo jibe ka napano kanano kulumārauo, a sibovivi tai jeliviv ea parinio, bija mirano na

naio jibe ka m̄erenio, a jaano be juo ajavukia burum̄ara m̄artea mia abe sebi.

² Mo nemial ka napano naio midukar niosi na telisu tai, napano naio bisi dea kamu kanio ea jum̄ano nalo. Ana naio midu jaano meruo biekar ka tei, mo jaano mali naio biekar ka borotano.

³ Naio jumolu jibe na ju, naruei naio juvan burum̄ara iagaiano tai napano naio jibe ka laeon, mia bogo na naio mila, tubaalo nalo amiolu meran binimei, amil ban naio ea kanalo saburuburiano nalo.

⁴ Bogo napano tubaalo nalo ajaraburuburu jibe na, ana nojidom nevivitauiā bulag kanalo iliano nalo, naruei vaatāro ka kiniou netikar nala, ana iliano dolu tai juvan vio mave binimei ea kiniou, naio berinavo “Jau kotovo, jau kovivitauiā bulag re kanalo iliano nalo na. Vite nalo napano m̄a aju aberenio, nalo maka ave tena tomu nalo amijikia ajikia.”

⁵ Iliano nalo na jibe nei, mia nailiano nei nua nemial naio biekar tei a borotano, naio jian jum̄ano meruo bavin mave.

⁶ Ana naio ber kanano iliano na jikili tai, naio berkar ea naio napano meul jo jobo jo siano, napano m̄a naio jii vio mave bija venia na m̄a ajuao, bija yetemeriba nei bija venia na m̄a ajuao, bija tei, bija venia na m̄a ajuao. Iliano na kanano naio ban jibe nei, naio berinavo “Vonganei naruei maka bunu ve bogo na kotororeia!

⁷ Vaatāro ka bogo na nailiano aluo nene rimei riuvu kiano simeduo, mia ver naio rila bisi, mia Atua kanano jidomiano vinivaiāno nalo aviniu ayotuba medave, vite nonovio amal-

maluvo tavukia ga napano naio berial beamu ban naverialiano nalo nanua mä ajumä amimäau kanano.”

⁸ Naio ber jibe na ana kiniou bunu nomijog iliano dolu tai jel mave binimei ban kiniou, naio berinavo “Niosi telisu nei napano betavo joa nailiano nei jumäano napano naio jumolu ju a tei a borotano, kova kodu beamu.”

⁹ Mia naban vaataro ka nailiano nei, nebika niosi telisu nei denio. Mia naio mijamo ka ga ban kiniou, berinavo “Bo ga, komijkia koduio. Ver koduio, monoka kosenio. Mia nemijikia never kaso ver bogo napano mia kosenio, mia kojog ka seseiano nene rivu ea niomo, avona bisi, mia jau kojog rijea ea mabomo.”

¹⁰ Ana kiniou nomidu nejenio, mia naio jesei bo ea nioku. Mia nojiomo dodomu ruei, mia jibe ka ga napano naio berenio, napano vite nene mila maboku bova laka.

¹¹ Karina, iliano binimei ban kiniou vaarakurano bereio, berinavo “Tibe ga na naruei, bior ka napano verialiano dolu jo napano mia monoka kava koverialio bereio, napano aberii taara piliþili nalo, buruvenuo nalo, tomu na iliano kinkin nalo, a parinio tubo nalo napano mä ajua yetemeriba nei.”

11

Tomu juo na amijakar Atua kiano iliano

¹ Ana ea bogo na amidu javiniu tai joa jumäaku, aber ka mia nava nejeteli ea vio nalo vijaio. Aberinavo “Jau kavan ea Atua kunuano Yimo Lu, kejeteli ea vatitigio burutomoruo nene jumäabe,

a kejeteli ea boda napano mā jo joomo eaio, a kovuluku tomu nalo na mā aju amilotu ea vio na, abokar vio.

² Mia burumñara tanobuku napano jotavio kanio, nina mia kejeteli ea re, bior naio be vio togio na Yimo Lu napano tomu nalo napano maka ave Ju mia nalo aduio. Valauo nalo nei mia amei atovulu burumñara komeli lu nene Yerusalem, mia nalo amei jouro aiel tanea vio nene tibe ka kialo vio, mia nina aimaukanio riva vokar siberio ve duelimo va veri ba juo ga [42].

³ Mia bogo na atua vio na, mia tomu juo napano aju jikili ea ilirianiano na kanaku ayotuba. Mia naljuo aya m̄adabake ga tibe ka kialo kulumñarauo, mia nalo averial kanaku iliano ea tikariano na siberio nalo na riva rivokar juluvati nene, napano legiano nalo nene abokar menu takurano toromomou juo duelimo va ari [1,260]."

⁴ Tom juo nene, iliano lu na Atua kanano beriilo nua ruei, naina napano berii berinavo be burupati buruolivi juo naio ju, p̄eli napano berii be m̄artea na kadel juo, napano abe juo ajumolu aju kamu ka kiado Atua mirano nei napano naio be tubo ka yetemeriba reraio.

⁵ A verenio bogo tai toro tai rilavon ka rila vite na bova tai ka naljuo nei, mia sebi mijikia riyotuba ea niolo, mia rijikia rila niadua kanalo uolu nalo. Naina naruei be m̄arabo na ver toro jidom ruebin naljuo, mia naio ga naruei sen kanano m̄arijanio bereio.

⁶ Naljuo nei be kialo burumñara moroano, ka napano amijikia averbure vio yauo mave ka mia

yuo rivovo re rimonloglog bogo napano ajumña aberial Atua kanano iliano, a mia amijikia ala uei nalo amei ve burukija, a amijikia ala ka napano jaleleano kinkin ſeli bogokouo rimei rila lelan yetemeriba ea bogo na vabe ga napano naljuo ajumña ajidom ka alaio.

⁷ Naruei naljuo nei, mia averial Atua kiano iliano riva vokar bogo napano naljuo aimau tibe na ribisi. Ana ea bogo na naruei, mia burumāra temeul na bova napano naio jotano joomo ea bulukusebi naio riyotuba rimei ka naljuo, a mia kanano moroano tovulu naljuo, ruebinvinlo ave juo.

⁸ Mia avuku salo tasimāro nalo amon ea mārabo iviso ea burumāra komeli nei napano be komeli nene kia ga vo napano kialo Tubo, naio bunu ajukukakar naio māro ea mākolkolo eaio, ea bajago na ililuklukuano, bogo tai aber komeli nei siano abio ka komeli moruo na bova na Sotomo ſeli vio Ijivi.

⁹ Mokotenalo be juo aju amon tavio jibe na, mia taara na tomu nalo ve miroano, ſeli na yati nalo, ſeli ea iliano nalo, ſeli ea uleule nalo, amei ka aial naljuo, a mia averbure ka mia ativin re naljuo-oa bogoti ve tolu togio.

¹⁰ Mia bogo na mā aju abitii mokotenalo be juo banbano na, mia amiyotel ealo toru a abital niegeniegelo. Mia nalo atu asidomii jogvaianco nalo napano naverialiano juo na mā aju amila binimei ka tomu nalo na yetemeriba, ana mia nalo asaaro mia asaaro ka napano tomu juo nei

amārmāro ruei, mia ala burumāra jokoluolu a mia aje jidomiano vanlo bereio riviorio.

¹¹ Ana iorou ka bogoti tolu togio nei barlaka kario, mia maka ativinlo ave juo vo ana amiilo ka napano jegi na meuliano tai jaluvo den Atua binimei jokol tasiñaro juo nei, mila naljou ajumolu bereio ajikili aju. Bogo na tomu nalo amialio, amerou mia amerou,

¹² a maka vesiou, amijog burumāra iliano tai jaluvo ea vio mave binimei mil banlo abe juo, naio berinavo “Mo, kam ve juo kumijkia kumei mave naruei.” Naruei vaarakurano ga abe juo abavin amiduburevure melijo ba aboru mave, napano kanalo uolu nalo nei ajikili aju vovu garuei abitivitiilo bano mia maka bunu ajikia aver titai.

¹³ A monloglog bogo na, borotano mikulkulu toru, mila napano komeli tivelinio, yimo nonovio ajibirbili aburu kokorovio naruei, a tomu nalo napano amārmāro ea mīi mikulkulu nei abokar menu aluo [7,000]. Nalo na ameul aju bo ga amial vite nei amerou tanea, ana amial aber bo ka ailivu ka Atua na mave rivior kanano burumāra moroano nei napano abitilubario.

¹⁴ Mii mikulkulu nei mila be burumāra jogvaiano juo nene naio bar laka ruei, mia tolu nene naio maka vo, naio mia rimei vesiou re.

Simeduo aluo nene miolu: Bogo na tibureiano, napano naio maariano ka jogvaiano tolu na jikirkili

¹⁵ Bisi na, nailiano aluo naio miuvu kanano simeduo. Nina mila napano joono miroano

aber bulavulag burum̄ara iliano nalo na mave,
amiliwu ka Atua, aber jibe nei

“Vonganei naruei vio nonovio napano beamu aju
yetano ka tubo va na yetemeriba nei, aju
yetano ka Tubo Atua na kanado, naio bija
Naverikariano na kanano.

A mia naio rive Parinio tubo riva rijikia ribisi
deio.”

¹⁶ A bija nalo, nalo navagadeano duelimo valuo
ba veri [24] nene bunu, napano ajum̄a ajutano ea
kanalo jobaro nalo, aminie tano kamu ka Atua
mirano, amilotu kanio,

¹⁷ aberinavo
“O Atua Sȏpi na moroano na mave, jau nanua
kojo beamu, jau na mia koto vonganei, jau
napano mia koto bogo na mia jo rimei.

Kumemi nuber siva toru bango bior komidu
bereio kanamo moroano na toru ruei,
vonganei naruei koju jikili ea kanamo
tuboiano.

¹⁸ Beamu, buruvenuo nalo na yetemeriba ajerm̄i
kaso, mia vonganei be kanamo bogo na
koverial kanamo siniabu vanlo.

Vonganei be bogo napano mia jau kotibure
tomu na m̄ariano, a mia jau kala lelan
tomu nalo nanua m̄a amila lelan kanamo
yetemeriba nei.

Ana kanamo tomu na im̄auano nalo, nave-
rialiano nalo, bija kanamo namoneano lu
nalo, a nalo napano m̄a aju abatove ka
siamo, mia avar kanalo ijaiano novo nalo
ea bogo na, bekurano ka napano abe tomu
na tortoru p̄eli abe tomu na tertelisu ga ea
kanamo im̄auano.”

¹⁹ Ana ea bogo na abetavo ka Atua kunuano Yimo Lu na mave ea siraragiano na tomu nalo kialo, mia amial basidobidobi lu na tuboiano lu naio ju. Mo vaarakurano ga, vio binimei mkekeano bior Atua kanano moroano naio jo, napano vio bijiio bija tubaalo jomña jaara, vio malmalio, mii mikulkulu, a burumara kenieno kurukuti yuo aes tai mijoru.

12

Tira tai kirinovo bija burumara kenieno niobi tai

¹ Kiniou nojomña nebitii vite nalo na mave kia ga vo, ana nemial burumara kijokijo tai napano naio be tena iloiano. Nina be tira tai, napano naio midu m̄erenio, miako ka naio jibe kanano kulumaraauo, a naio jumolu ju mave ea siberio, a kanano batubatu na parinio, m̄arvitano duelimo ba juo [12] juaio.

² Tira nene naio jo be m̄abono, ana naio mijog bova jo miaga souo, bior be kiano bogo ruei, vaataro ka rivar kenerinio.

³ Nojo nebiti naio kia ga ana burumara temeul dolu tai miyotuba mave, napano be tena merouano laka. Nina be burumara kenieno niobi tai, naio bilvili, be parinio aluo napano abar batubatu na parinio tubo nalo kanalo, tai bar tai, tai bar tai, be bunu salo pasimeduo juu pariparilo nalo nene, biniu be duelimo [10].

⁴ Mia vaarakurano ga tenei p̄ilig jieno mikulkulu jibe na, muebulag m̄arvitano miroano ea vio yauo, buku lo aban ea vio nonovio

na yetemeriba. Ana tena bova neibano naio binimei ju kamu ka tira nei mirano, kiano jidomiano jororeea ruei ka ver tira neibano naio rivar kenerinio, mia vaarakurano ga naio serbin senio.

⁵ Naio jo jibe na bano na tira neibano naio bar kenerinio, bar be sumāno. Ana Atua naio jidom ka kiritete nei rimei ve parinio tubo na rivokar butoto ka jumāno ka rive tubo ka tomu nalo na yetemeriba, ana bogo napano temeul na kirivova nei naio maka rivokar kiritete nei vo, mia amidular den vaarakurano garuei, amidu bavin ban Atua mave ea burumāra kanano jobaro.

⁶ Mia tira nei naio merou, naio buro ba joluku ea vio yauo, ea vio tai napano Atua mila batitig be kanano, mia ba juluku ea vio nene, ajirag naio ka bogoti telabo, bokar menu takurano toromomou juo duelimo va ari [1,260].

⁷ Mia ka bogo na, be burumāra mira tai maluvo ea vio mave. Parinio nailiano napano Maekel bija kiano nailiano nalo, amila mira kean burumāra kenieno niobi napano, mia naio bunu naliko kiano nailiano nalo amila mira jikili bunu keanol.

⁸ Nalo amila mira jibe na bano-o, bokar bogo na niobi nei kanano moroano batove, naruei naio naliko kiano nailiano nalo ajibirbili abatove. Naruei amila bulaglo laka, amije vironiano banlo, abar bulaglo jelelo na ea vio mave denlo.

⁹ Mo burumāra kenieno niobi nei, abukulario den vio mave vaarakurano, naio batove ea

yeteriba, naio bija kanano nailiano nalo nei.

Naruei ea bogo na mia kiniou nebitilubar ka burumara kenieno niobi nene naina ga napano beamu nuanua laka naio midu maro mirano, naio be toro na mā napano abio ka Simaro, pēli Setano, napano vonganei ea kiado bogo, naio kia ga navo, naio jomā buru yetemeriba reraio ba milaluvu mārabo julaka.

10 Mia iorou, nomijog burumara jooa tai bio toru janea vio mave, naio berinavo

“Vonganei naruei Atua kiano ioruriano naio jumolu,

Atua kiano sikiliano naio jodovulio,

Atua kiano navenatuboiano naio miyotuba, moroano na kanano Naveri-kariano naio jo loa laka ka vite nonovio.

Vonganei naruei toro na bova nei napano mā jomā mil die māratavo nalo na be Yesu kiano, naio bisi ruei.

Legiano a bogiano naio jumolu jukamu ka

Atua mirano naio milavon ka verbulag ga tomu nalo kialo kariano nalo,

ana vonganei naruei, abukular naio ruei.

11 Namoneano nalo miroano maka bunu asidomial kanalo meuliano,

nalo maka amerou ka māriano,

mia aju jikili damāriga ba bokar bogo na ajovulu toro na bova neibano,

ana venia napano abokar ka jumālo ka ala

mira vijaio, naio be burukija na Nunu Solbouo ga, bija iliano nalo na averial kanalo moneano ea Yesu.

12 Ajodovulu toro na bova neibano, mila na vonganei mave bija nalo nonovio napano ajuao, amijikia asaaro mia asaaro, mia nalo napano mā aju yetemeriba ūeli ea tei, mia ajog rivova, a monoka amerou, bior Sim̄aro naio batove jo iviso kalo bija tiniene bujo ka siniabu, bior ka naio mijikia ka kiano bogo telisu ga, vaataro ka riviniu, naruei mila naio be deden lie vo."

13 Ninei be iliano napano toro tai berialio ea vio mave, karina kiniou nemial ka burum̄ara kenieno niobi neibano naio bitilubar ka napano abukular naio batove ea yetemeriba, mila na kiano siniabu bavin lie vo, naio berkar jikili ka mia naio monoka rivokar tira nei navo, napano naio bar kenerinio sum̄ano ruei.

14 Naio ba milavio ka tira nei, mia naio miilo ka ajian sibiano juo ban tira nei, javukia sibiano burum̄ara bebekumo, ka naio rijikia rier rivuro riva toluku ea vio tai ea vio yauo napano amila batitig ka abitikar naio eaio. Naio ba jibe na, naruei burum̄ara kenieno niobi neibano naio maka rijikia rivokar naio ea vio nene, mia aberinavo mia naio monoka toa vio nene bogo vetebievi kija, napano ve yuka takurano, karina yuka ve juo, karina ve togio bereio.

15 Vonganei niobi naio mial tira nei jo mier bano, mijikia ka naio maka rijikia rila titai, naruei mila siniabu lie vo, jumolu mijuluo ka burum̄ara ueimiya ka rivurular tira nei van vudodom naio.

16 Burum̄ara uei nei naio jo mieraro bano, vaataro ka rivokar tira nene, mia amiilo ka

napano vaarakurano ga, yetemeriba tinien miia tira nei, naio miija naio ka napano borotano buruþe, naio betavo jibe burumara niono tai, ana naio jiniomo uei napano niobi mijuluo bulagio jalupo ea niono.

¹⁷ Niobi mialio, vonganei kiano siniabu binimei bova laka, mia naio juvan tira jo, naio berinavo mia naio rivan ka kenerinio nalo ga, nina tomu nalo na mā aju ajakii tuboiano na Atua kanano, jibe ka nalo na mā aju abokar jikili Yesu kanano iliano nalo.

¹⁸ Naio ber jibe na, ana batavio bija kanano burumara siniabu, ban ka rila mira die nalo dolu nei.

13

*Temeul va na be moti, napano miyotuba ea tei,
niobi mije moroano banio*

¹ Burumara niobi nei miel ba jumolu juu tei tivelinio ju. Ana maka vesiou, nemial temeul tai jalupo den tei binimei ka naio. Vite meul nei be parinio aluo, pasimeduo nene nalo bokar duelimo, a ea simeduo beve terakurano be batubatu lu na parinio tubo kanano naio jo jaklele ealo. Ana ea merinialo beve terakurano, abivitauia sio tai jualo, napano ioluoliano ka lalelan tolu na Atua kanano.

² Vite meul nene nemial be dolu laka, napano naio jibe ka jidom tibe laeon kija, bior niono jibe kuli kialo parinio tubo memedu, mia jaano veri jibe ka temeul deden dolu javukia bea. Naruei naio binimei jikili jukamu ka niobi, ana niobi

mije sikiliano banio, mila naio be parinio tubo ea kiano tanobuku nalo, juvan moroano nonovio banio.

³ Mia nebiti vatitig vite meul nei bija kanano pariparinio nalo, nemial napano kanano parinio tai bar niajebijo tai napano toru laka. Bogo napano naio bar menko nene, ka naio rimāro ga riviorio, mia tomu nalo na yetemeriba amiilo ka amieliel ka binimei bo, ana mila nalo abilig kialo jidomiano amonea toro meul nei naruei, aju ajakisorio.

⁴ Jibe na, tinielo vite meul nei, ana bogo napano amial ka napano niobi mijе moroano banio ka rimei sikili batitigio, ajaaro toru, amilotu ka niobi, a amilotu ka toro meul nei napano naio jo jukamu kalo. Aju aber jibe nei, aberinavo “Kei naio mijikia tovulu kanado toro meul ea mira bogo tai? Vonganei maka toro dolu sikili batig tibe naio.”

⁵ Mia bogo napano vite meul naio binimei jikili batig bo jibe na, naio jikar ka mila kiano vovaiano nalo. Naio jo juvan kanano ilivevaviniano, jo mioluolu janea vio, a jo mimāu bija kanano moroano va, a mila ba bokar siberio duelimo va veri ba juo [42], nina yuka tolu togio [3½].

⁶ Ka bogo na, naio jo mil niegeniege Atua, naio jo mioluua siano, a naio jo buku iliano nalo na bova ka mave a ea kulo lu napano ajuao.

⁷ Sikiliano na amije ban naio bare ka naio rila sebi rivan ea namoneano lu nalo, riva rijikia tovulu lo, a moroano na mā naio jo miduio, bare ka naio rije tuboiano ea taara ninio nalo, tomu nalo, iliano nalo, vija uleule nalo.

⁸ Naio mijikia rive tubo tibe na rivano-o rivan nalo nonovio na yetemeriba mia avatove ka naio, mia nalo tealo maka avatove kanio, a nina be nalo ga napano jikar ea tikariano na yetemeriba, sialo abivitauiju joomo ea niosi na meuliano na nunu solbouo nanua amuebin māro.

⁹ Jau napano mā komijog iliano nalo nei, ver be tiliniemo bo jo, bo jau koiagago vatitig rivu.

¹⁰ Namoneano napano mia avina ka naio ea kanano buruvenuo riva rimāu kanalo, naio monoka rivan ga na. Mia nana mia atekorov burujono ka iobogu na mira, riano, mia iobogu na mira monoka tekorov burujono ga. Ver ve bogokouo tai tibe na, mia namoneano lu nalo monoka atumolu atu sikili rivija jidomiano na tebievei, monoka aviekouo rivanvano-o avar duluio avokar juluvati nene.

Temeul va juo nene, napano naio miyotuba ea borotano

¹¹ Ana iorou nemial temeul dolu na bova tai, mia naio mijivi mave ea borotano binimei. Naio pasimeduo nene juo ga, jo ga jibe ka nunu solbouo tai, mia bogo napano naio mil, joono javukia niobi nanua beamu.

¹² Ana temeul na be moti naio mijamo ka juo nene mimāu bija kanano sikiliano a kanano moroano nonovio, ana naio mimāu banbano-o mila napano yetemeriba bija kanano tomu nonovio aju amilotu ka temeul na be moti, naio napano bar menko na māriano napano amieliel kanio.

¹³ Ana juo nene naio jo mimāuka jameri-jiano na tortoru bija vite na iloiano nalo, banbano-o

naio mimauka tai napano mila sebi jaluvo ea vio mave binimei yetano ea yetemeriba ea tomu nalo miralo napano aju abitiio.

¹⁴ Naruei ea kijokijo nalo nei napano naio jo mila ea siano temeul na be moti, naio jom a mila sibilili tomu nalo na yetemeriba, naio burulo aba amiavovu laka.

Naio berial kalo berinavo ate tavo-ru na temeul na be moti, napano iobogu na mira jeio mia naio meul bereio jo.

¹⁵ Ana amimaukanio bisi, ana amidu moroano ban temeul juo nene ka naio rila tavoru nei mijikia rivuru jegi, a mijikia ril, a amije moroano ban naio ka rijikia ruetam aria toro kei napano naio maka saaro ka rivatove ka rilotu ka tavoru nei.

¹⁶ Mo bija nina, naio jikili ka aviniu monoka aue toto tai tualo, ea jum alo meruo ver makanio ana ea mamerinialo. Tomu na tertelisu bija tomu na tortoru, tomu nalo na m a abe talim asa a tomu nalo na abe sanibaiano, tomu nalo na imauano, bija kialo boru nalo, aviniu avar toto nei.

¹⁷ Ver makanio, maka ajikia avulu vite ea yimo na  ili iliano, a maka ajikia a ili ili ka titai rivan toro dolu.

Toto napano amue jualo, naio miyotuba ea siano temeul nei, naio jibe ka mirano na kanano sio.

¹⁸ Jau napano mia kovuluku niosi nei, monoka kove masou rivu ka vio na. Ver komijikia kovitilubar vatitig rivu vite nalo nei, mia komijikia koleal merano na tomu nalo sialo, mia amijedu merano na temeul nei siano, amileal bokar

toromomou ari duelimo va ari ba ari, þeli jibe napano tomu tealo aberenio, ari ari ari [666].

14

Nunu Solbouo bija tomu nalo menu toromomou takurano duelimo va veri ba veri [144,000]

¹ Bogo tai bereio nejirarago bano, nemial burusuku na Saion naio jo kamu ka kiniou, a mave ea jumoti levlevi ana nemial nunu solbouo naio jumolu ju, naio naliko burumara tiniobi na tomu nalo na kanano tai. Nalo abivitaia siano bija karamano Atua siano joa merinialo, nalo miroano laka, merano ba bokar menu toromomou takurano duelimo va veri ba veri [144,000].

² Ana burumara malmadioano tai miyotuba ea vio mave, jovulu malmadioano na tei momnavu ea baraañma þeli malmadioano na tubaalo. Ana nemiagago napano be malmadioano na þi m̄rauuo nalo napano ajumña amueio,

³ a nalo ajumolu aju kamu ka vio lu, kamu ka temeul veri nei bija navagadeano nalo, ajumña amiou ka iouano vou tai. Kulo dolu nalo miroano tinielo jii iouano nene toru, nalo ajidom aiou ka bunu, mia nalo maka ajikia ala kakario. Nalo ga napano amijikia amiou kanio, nina be tiniobi na menu toromomou takurano duelimo va veri ba veri [144,000], napano abulu bulaglo den yetemeriba.

⁴ Nalo nei naruei napano maka lele avijuku vova ka tira bogo tai. Nalo abokar vatitig kanalo meuliano meravo bo julaka, a ajumña ajakisor

Nunu Solbouo ban ea vio na vabe napano naio ban eaio. Tomu telabo aju, mia nalo nei naruei abulu bulaglo ajaluvo den dolu nalo, mia amila lo abinimei jibe jidomiano tai ea m̄ariesi na be moti ba ban Atua bija Nunu Solbouo.

⁵ Nalo nei maka lele sibiano riyotuba ea niolo, maka ve vite na bova tai toa kialo meuliano.

Nailiano nalo tolu

⁶ Ana ka bogo na, nemial nailiano dolu tai jom̄a mier janea vio mave. Ajian iliano vou na bo nei napano maka rijkia rivakovio bogo tai banio, ka naio rijkia riva rioliolu tanea tomu nalo napano m̄a ajua yetemeriba, ka riva rivokar venuo nonovio, taara na tomu nalo nonovio a iliano ninio nalo.

⁷ Naio jo berial janea vio bija burum̄ara joono, naio berinavo

“Kamiu kuvatove ka Atua,
kuvidular vavin siano,
bior napano aura na naio tibure yetemeriba nei
naio maluwo ruei.

Kamiu kuviilotu ka naio napano naio jii
tiniabene, yetemeriba, a tei, bija burupati
uei nalo.”

⁸ Ana iorou ka nina, nailiano juo nene tai
naio jakisor binimei napano jom̄a bio jibe nei,
berinavo

“Komeli kirivova na toru nei Bapilon naio mijoru
ruei!

Naio ba midu atua na maka rive riano,
ana buru tomu dolu miroano amiavovu
bija naio, nalo ajavukia tomu nalo na m̄a
parilo jeliviv ga.

Mia vonganei, burum̄ara komeli nei naio binimei bova ruei bija kanano tavoru nalo.”

⁹ Ana bogo tai bereio, nailiano tolu nene naio jakisor naljuo binimei, berial medave berinavo

“Tomu ve telabo anie tano ka alotu van temeul va rivija kanano tavoru, mia nalo ve telabo ajamo ka atirikar kanano toto toa mamerinialo ūeli ea jumālo.

¹⁰ Toro na jibe na, buruveru na bitunu ea bulukupil na mia sisen mokotenano ea nailiano lu nalo miralo, bija ea Nunu Solbouo mirano.

¹¹ Bonoti va na kanalo jogvaiāno mia naio to rimaluvo damāriga ea sebi nei napano maka rijikia rimāro bogo tai. Nalo napano amilotu ka temeul va nene, aturbanini ka kiano tavoru, vija nalo napano abar toto na siano ea niabelo, nalo maka ajikia avokar vio na jilimebiano na bo, mia atomon ga aial jogvaiāno legiano bogiano damāriga rivano.”

¹² Vironiano nene napano nailiano naio jo berenio naio kirisikili laka, ana mila na kito namoneano lu nalo monoka rotumolu rotu sikili vija kiado jidomiano na tebievei, a monoka romonea tuboianeo nalo na Atua kanano, a monoka rotu rove riano van Yesu bogo nonovio.

¹³ Ana kiniou nomijog iliano tai juvan vio mave, berinavo “Ninei be iliano tai ka jau kovivitauia bulagio. Naio ber, tikar vonganei rivano, nalo na mia amārmāro, napano kialo

meuliano naio jo bo ea Tubo jumāno ruei, mia nalo avar ilivuiano ve toru.”

Iliano nei bisi, ana nomijog Niununo mijamo kanio, berinavo “Nao, nalo na mia kialo imāuano novo nalo amei mave vijalo, a vonganei, mia aimāu re bunu, mia nalo aje kialo jilimebiano na bo.”

Nailiano tolu nalo aba abar sinaniano napano meruo ea yetemeriba nei

¹⁴ Ana nemial bereio, ana melijo na miuvu tai naio jukamu ka kiniou, ana nemileal toro tai, jibe ka Kulorinio Kenerinio, naio jomā jotano mave ea melijo nene. Naio jotano jo bija parinio tubo kanano batubatu tai ea parinio, napano amimāuka ea niogo, a ea jumāno naio midukar tȃpig iobogu tai napano mali laka ka te bulag jirati m̄arati sinaniano.

¹⁵ Ana nailiano dolu tai naio miyotuba ea yimo lu, naio bio ban naio napano jotano mave ea melijo nei, berinavo “Mo, jau kotumolu, kodu kanamo iobogu, kava ketikar imāuano. Sinaniano nalo napano aju yetemeriba nei ameruo ruei, vonganei naruei be bogo na kova kete bijiilo.”

¹⁶ Mia naio napano jotano mave ea melijo naio jumolu, buku kiano iobogu janea vio yetemeriba, naio je sinaniano nalo napano amermeruo aju.

¹⁷ Ana nailiano tai bereio miyotuba ea yimo lu na mave ea tiniabene, napano naio bunu midu tȃpig iobogu tai, napano mali bo bunu.

¹⁸ Ana nailiano tai bunu binimei bereio, nina be naio na m̄a bitikar bulukuti sebi, naruei naio jel ea boda binimei bio ban dolu neibano naio

midukar iobogu neibano, naio berinavo "Mo, jau bunu, be bogo na kava kala kanamo naruei. Jau kodu kanamo iobogu kava keselivivi ea tilikrevi selivivi ea yetemeriba, ketebijii m̄arati nalo napano ameruo ruei ajaklele aju."

¹⁹ Naruei nailiano nei mijogio, juvan kiano iobogu ban yetemeriba, ba miobijii m̄arati krevi na yetemeriba, naio bukulo ea vio na abupi bulag vati nalo napano aju tavia ka komeli.

²⁰ Mia Atua kiano siniabu mila niegeniegelo, budig vattiglo banbano m̄a burukija miyotuba, miou miou binimei toru jibe ueimia, naio mison buruvenuo nonovio, bululuo bokar kulorinio burujono, banbano-o jibe na mia miralo bulati.

15

Nailiano aluo bija bogo va aluo, napano na maariano

¹ Kiniou nojo nebitivitii vite nalo na mave ea tiniabene kia ga vo, mia maka vesiou nemial burumara kijokijo dolu tai napano naio be vite na iloiano laka. Nina be nailiano aluo, napano abar bogo va aluo nalo nei napano na maariano. Nalo abe na maariano jibe na bior ver napano avar laka ruei, naina naruei mia rila Atua kiano burumara siniabu ribisi ea vio nonovio.

² Ana nemial burumara vodobi tai, banbano jibe ka tei, mia nina naio sebi joaio, a naio merera javukia mermerobi. Ana ea tivelinio na vio nene, nemial tomu nalo miroano ajumolu aju, a nalo nei, nina tomu nalo aviniu napano ajodovulu toro deden, ajovulu kanano moroano,

ajovulu sikiliano na mirano na toto napano joaio,
napano toro nene midu jibe ka kiano sio maraiu
tai.

Tomu nalo na ajovulio, ajumolu aju bija kialo
pii m̄arauo nalo napano Atua bar banlo,

³ mia nalo ajumā ajerei kanio, amijev kialo
iouano tai, nina be iouano na toro na mimāu
Atua kanano Naverialiano Mosis, mia vonganei
naio binimei napano abio aber iouano na Nunu
Solbouo. Iouano nei naio jel jibe nei berinavo

“Aire Teta Atua na moroano,

kanamo imāuano nalo abe tomormoruo
laka, a bo laka.

Jau kobe parinio tubo ka bogo nonovio,
kanamo bajago nalo amemedu a abe ri-
ano.

⁴ Jau kobe tubo, maka ve toro tai napano rijikia
rimerou re kasō, maka toro tai napano
rijikia rivatove re ka siamo.

Jau takurano ga kobe lu riano, mia taara na
tomu nalo monoka amei anie tano alotu
vanso,

bior vonganei, vite na memedu nalo napano
komilalo, nalo amoluo abinimei meravo
bo ea tomu nalo na yetemeriba miralo.”

⁵ Karina, nejirarago ba joomo bereio ea vio
mave, ana nemial ka abetavea m̄aratavo nalo na
yimo lu. Nemial jibe ka tabobo panpano napano
beamu amidu lilian ea vio yauo, napano abar
batitig Atua kiano tuboiano juao.

⁶ Abetavea kario, ana nailiano aluo nalo amiyo-
tuba denio. Nalo amiya kulum̄arauo na teremi
nei napano ameravo bo, amerera, ajelan kialo
kulubue napano amimāu kalo ea niogo kario ea

baerelo. Ana amiel abinimei, bija bogo va aluo nei napano ajumña abario.

⁷ Abinimei ajumolu aju ana temeul veri nei tai naio jian basidobidobi niogo aluo banlo, tai midu takurano, tai midu takurano, abujovujo ka siniabu na Atua kanano nei napano naio jo jobo jo.

⁸ Nalo abario bisi, ana bior napano burumāra miamoiano na Atua kanano moroano joa yimo lu nei, vio na sebi binimei bujo laka, mila napano maka toro rijkia riva joomo eaio. Naruei jo jibe na ga banbano bokar napano bogo va aluo na nailiano aluo nalo nei kanalo abiniuviniu kokoi.

16

Basidobidobi aluo napano abujo magmago ka Atua kiano siniabu

¹ Ana nomijog iliano na jikili tai miyotuba ea vio mave ba ban nailiano aluo nalo nei, berinavo "Vonganei, be bogo na kamiu kuviimauka kenemiu naruei. Kamiu kuvyon bulag veve terakurano basidobidobi nalo na kenemiu Atua kanano siniabu rivan ea yetemeriba."

² Naio berenio bisi, ana nailiano na be moti naio ba miyon bulag kiano basidobidobi ban ea borotano, mia sano uei nene mieraro ba mila menko va nalo amiyoyotuba ea tomu nalo napano toto na temeul va joa niabelo, napano mā amilotu ka kanano tavoru, mila na amijog napano niabelo mijalele mēlea.

³ Bisi na nailiano juo nene naio miyon bulag kanano basidobidobi ban ea tei, ana sano uei nene miou ba mila tei binimei be burukija jibe

ka toro na m̄aro kanano, ana temeul nalo napano
ajuaio am̄arm̄aro nonovio.

⁴ Karina nailiano tolu nene naio miyon bulag
kanano basidobidobi ban ea uei napano mieraro
bija burupati uei nalo, ana sano uei nene naio
miou ba mila nalo bunu abinimei abe burukija
garuei.

⁵ Naruei nomijog iliano tai binimei den nailiano
napano naio jo be boru ka uei nalo na
yetemeriba, berinavo

“Jau napano beamu kojo, mia jau koto banei, jau
kobe nana be lu,
kanamo vironiano nalo nei ajikili m̄ele, mia
kanamo tibureiano naio memedu ga.

⁶ Be riano ka tomu nalo na yetemeriba, amuebinvin
kanamo kulo lu nalo,
amila burukija na kanamo naverialiano nalo
amiou,
ana jau kojom̄a komila meran banlo memedu ga,
napano m̄alo uei nalo abe burukija ga.”

⁷ Ana iliano dolu tai bunu miyotuba ea boda,
berinavo

“Atua Sop̄i Na Mave, be riano laka, kanamo tibureiano
nalo amemedu, abe riano laka.”

⁸ Bisi na, nailiano veri nene naio miyon bulag
kiano basidobidobi ban ea m̄erenio, ana sano
uei nene mila m̄erenio binimei jikili lie vo, naio
mijikia tunu tomu nalo na yetemeriba niabelo
tibe ka sebi.

⁹ Ana mia ajog vio rivitunu mia rivitunu,
ana mia m̄erenio tunulo rivan rivano-o mia atu
aiolua niegeniege Atua siano. Amijikia ka naio
jom̄a juvan vironiano nalo nei binimei, amijikia

ka naio mijikia verbure ver naio sidom, mia maka lele asidom aviliglo kanio, aber nalo maka ajikia avatove ka naio p̄eli ailivu ka siano bogo tai.

¹⁰ Bisi na, nailiano jumo nene naio miyon bulag kanano basidobidobi ban ea jobaro sȏpi na temeul va nei, ana sano uei nene naio mieraro ban ea tanobuku reraio ea kanano navenatuboiano, mila vio bobogio laka. Tomu nalo amijog bova ka vironiano nalo nei, nalo ajer minalo banbano,

¹¹ mia amiolua niegeniege Atua na mave bior niabele bivitunu bija kialo menko lu nalo, na ajum̄a amilakokoa ga, bior maka asidom ka aviliglo ea kanalo bajago moruo nalo.

¹² Bisi na, nailiano ari nene naio miyon bulag kanano basidobidobi ban ea burum̄ara uei napano m̄a mieraro na, siano Yuvretis, ana sano uei nene mila uei nei binimei jabo nonovio. Nina mila napano parinio tubo nalo na buruvenuo nalo ea tivelinio na m̄erenio mijivi eaio, be kialo m̄arabo ka avarkor vio amei vija kanalo tomu na mira nalo.

¹³ Ana nemial niununo va tolu napano ajavukia niobi na uei, napano nalo tai miyotuba ea burum̄ara niobi niono, a nalo tai miyotuba ea niono temeul na kirivova nei, a nalo tai miyotuba ea niono naveraliano lubolubo.

¹⁴ Nalo tolu nei, abe niununo na sim̄aro tolu napano ajum̄a amim̄auka kijokijo nalo, ajum̄a aba ajeliviv ea parinio tubo na buruvenuo nalo na yetemeriba, aburulo abinimei vio takurano ka ala batitig vite nalo rivior burum̄ara mira napano mia naio tumolu ea burum̄ara legiano

na maaro napano Atua Sōpi naio berkario ruei.
Atua naio beriio legiano nei ruei ea kanano
iliano tai, napano naio berinavo

15 “Kamiu kuvitikar, mia kiniou nemei vina ga
ea kamiu, mia kuviilo ka kiniou tibe ka
napano ver toro na vinauano tai rimei.

Toro na ver mison vatitig kiano saba nalo, ju
rorea ruei ju jevijo kia vo jororea kiniou
ka kumemi ve juo nuvano, mia rivu laka
van naio.

Ana mia nalo dolu aiilo ga, atikiti mom̄a
tanea vio, avar burum̄ara imouiano ka
bogo nene.”

16 Naruei nemial ka napano bogo na mira na
legiano na maaro naio miyotuba, ana niununo
nalo aburu burovuron parinio tubo nalo na
yetemeriba nei aba vio takurano, nina ea vio
na napano iliano na Ipru berii jibe nei ber
Am̄aketen.

17 Bisi na, nailiano aluo nene naio kija miyon
bulag kiano basidobidobi, mia naio miyon bula-
gio ba janea vio vio yauo mave. Ana iliano tai
miyotuba ea jobaro lu joomo ea yimo lu na mave
ka bogo na, naio miaga mave berinavo

“Vonganei naruei be bogo na juluvati vite
nonovio ribisi.”

18 Ana vaarakurano ga vio jikar viobijan janea
vio, bija tubaalo ajum̄a ajaara, abe vioano nalo
a malioano nalo. A bija nina, m̄ii mikulkulu
toru, memebiju ba bova laka jibe ka napano
toro maka rial kija ea tikariano na yetemeriba
binimei bokar banei.

19 Ana mii mikulkulu bakuſe borotano, mila komeli nalo na buruvenuo nalo na jeliviv ea yetemeriba ajibirbili abavatove, ana na mila napano burumara komeli nei Bapilon bakuboſe ea niati tolu.

Atua jidomkar vio nene, bija kanano voviano nalo, ana naio mila naio mijikia memedu ka kiano bajago nalo napano naio jom̄a milaio, mila naio munu ea baja napano bujo ka m̄arjumelmelu na moroano na kanano siniabu.

20 Ana bija mii nei, uleule sesa nalo aburo janea vio aba kovio, a burusuku nalo nanua beamu ajumolu aju, maka bunu aial lo.

21 Kurukuti yuo aes nalo na mave ea vio yauo ajibirbil ajavukia puruveru na tortoru, ajuba vinvin tomu nalo napano m̄a ajua yetemeriba nei. Amijog bova toru biorio, amial ka napano jaleleano nei naio jikili laka, banbano ajumā abuku iliniegeniegejano ban Atua.

17

Tira va jotano mave ea temeul va

1-2 Ana ka bogo na nailiano tai binimei, nina be nailiano aluo tai napano aju abar basidobidobi aluo. Binimei kuku ka kiniou, berial berinavo "Jau katakisor kiniou. Mia nesiloglogso ka burumara komeli va nei Bapilon, napano naio joa vio nei napano burumara uei nalo napano m̄a amieraro ajuaio. Komeli nei naio jom̄a mim̄au bova, naio javukia tira na m̄arabo ga. Naio javukia napano parinio tubo nalo na buruvenuo

dolu nalo ajumña aba amila siakaiano bija naio, a jibe ka napano mño märjumelmélou bilig tomu nalo na yetemeriba aba amiavovu tanea garuei. Mia jau komei, ka mia nalaso keial venia napano mia rimaluwo kanio ea bogo napano mia rivar kiano vironiano rimemedu.”

³ Mo nailiano nene naio binimei midular niunuku, midu kiniou nojoa vio yauo tai. Ana nemial tira tai naio jotano mave ea buruolu deden tai. Temeul nei naio bilvili mia bilvili reraio, naio be parinio aluo a pasimeduo nene nalo bokar duelimo, a niabeno reraio abivitauiasio va nalo ka ail niegeniege Atua.

⁴ Ana tira nene, naio miovovu bo laka, ea kulumarauo nalo na be si a abilvili, mia naio jelan ea niabene nonovio ka yomu, a þejelinio na tiliniene, a niogo nalo, a vermiromu nalo na be burumara veru nene, a basabebe nalo. Naio midukar baja niogo tai ka jumño, mia baja nei naio bujo ga ka kanano niamiamo nalo bija kanano siakaiano nalo.

⁵ Karina abivitauiasilo iliano tai joa mameriniano, naio be illuklukuano tai. Iliano nei naio javukiasio tai, napano ber jibe nei, berinavo

“Bapilon napano burutomoruo,
 be kenieno tira nalo na märabo,
 be burupati bajago na niamiamo na yetemeriba.”

⁶ Nojomña nebitii tira nene, nebitilubar ka napano parinio jeliviv, a maka rivior ka napano naio munu märjumelmélou, mia bior naio jomña munu burukija na moneano lu nalo, nina nalo napano mña amuebinvinlo bior ka na mña ajakisor

Yesu. Nemial tira nei jibe na, nomijog niabeku p̄ili mia!

⁷ Ana nailiano naio mil ban kiniou, berinavo “Ei, venia na milaso komiilo m̄ele jibe na? Jau koto vo, mia kiniou never bisivisii batitigio navo. Tira na, bija buruolu na naio jotano eaio, napano parinio aluo nalo a sano pasimeduo duelimo, vite nalo nei nioti nene nalo aju, a mia nalaso kovitilubarlo.

⁸ “Buruolu na komialio, naio jo beamu, mia maka bunu to vonganei. Ana ka bogo tai napano jo binimei, mia naio riyotuba rimei mave bereio den bulukup̄ili napano joaio vonganei, mia rivan ka rimaro ea kanano vironiano. Ana ea bogo na, tomu nalo na yetemeriba napano aju keano vo, mia aial buruolu nene. Nina be nalo napano jikar ea tikariano na yetemeriba, sialo maka to joomo ea niosi na meuliano. Mia bogo na aial naio, mia aiilo ve toru, bior amijikia ka naio jo beamu nua, karina maka bunu to bogo kirisiou laka, karina, naio miyotuba bereio.

⁹ Ana toro napano be masou bo, mia naio mijikia rivitilubar rivu nioti na vite nalo napano mia neverenio.

“Moti nene, naio be sano parinio aluo. Nioti nene, naio ber komeli tai napano tira nei naio jo be tubo eaio, napano be sano suku aluo ajuaio. A suku nalo nei, naio be sano nioti nene nalo bunu, berinavo be parinio tubo aluo na tortoru aju.

¹⁰ Bokar banei, parinio tubo jimo nene nalo abisi ruei, a be tai na naio jumolu ju vonganei. Tai bereio napano maka riyotuba vo naio jo

keano, a bogo na rimei, mia monoka naio to vesiou kija vo.

11 “Buruolu nei bunu napano beamu naio jo mia vonganei naio maka bunu to, beamu naio bunu be parinio tubo aluo nei tai. Naio be nalo tai ruei, mia naio rimei bereio tibe parinio tubo arolu nene. Naio be toro na toru jibe na, mia bekurano, bior mia iorou naio bunu mia ribisi, naio riva rivar kanano vironiano na jikili.

12 “Vite dolu ka aver bisivisiio, nina be pasime-duo duelimo nene. Sano nioti nene nalo, naio be parinio tubo duelimo bereio. Nalo na maka atumolu vo ka ave tubo ea kanalo tanobuku veve terakurano, mia nalo ala kanalo im̑auano ea bogo napano mia buruolu neibano tumolu. Mia ave tubo ea yetemeriba vija naio, mia nina naio be bogo na kiri bulati tai, tibe aura ve takurano ga.

13 “Nalo duelimo nei, nalo maka ajikia ala kanalo im̑auano nalo, mia nalo abe tena aim̑au buruolu nei ga kanano, ka kanalo moroano rijai naio, ka rila naio rimei ve toru lie vo.

14 Mia nalo nonovio na amei vio takurano ka alavon ka ala mira ka Nunu Solbouo, ana mia maka ajikia atovuluio. Makanio, mia naio tovulu nalo bior napano naio ga be tubo loa ka tubo nalo, naio ga be parinio tubo loa ka parinio tubo nalo, a kanano tomu novo nalo, nina nalo napano naio biolo, naio bijauia bulaglo, a nalo abiekouo ea naio.

15 “Vite dolu ka aver bisivisiio, naio be uei nalo a tei nalo napano komial tira va nei naio jom̑a jotano mave ealo. Salo nioti nene nalo, naio

be tomu nalo na mā ajua yetemeriba, bija taara nalo, a buruvenuo nalo, a iliano nalo.

16 “Ana iorou kanio, buruolu nei bija sano pasimeduo duelimo, mia asidom re bunu tira va nei. Mia atumolu ala naio rimei vova laka, napano mia aya bulag māno kulumārauo nalo denio mia naio rivar momā ea mirano tomu nalo, mia nalo asen sano sunbue na niabene rivan mia avuku sano buriu nalo rivan ea sebi sisenio.

17 “Ea mārabo nei naruei na mia ala van tira nei, kito romial memedu ga ka vironiano napano Atua berialio ea kanano iliano nua, ber naio jidom ka tira nei monoka rivario. Naio ga midu joa kanalo jidomiano bija buruolu, ka ala ka naio tibe na.”

18 Naruei nailiano nei mila nonovio kanano iliano ea bogo nei, berinavo “Nina naruei vervisivisiano na tira nei, napano naio be burumāra bulukomeli napano be tubo ka parinio tubo dolu nalo na yetemeriba.”

18

Bulukomeli va nei Bapilon naio mijoru

1 Bisi na, nemial nailiano dolu tai jalupo ea vio mave naio binimei yetano. Naio be nailiano na Atua kanano na jikili tai, binimei bija burumāra moroano, a kiano mereraiano midulii yetemeriba.

2 Naio miaga mārerera ka burumāra joono, berial
“Burumāra bulukomeli Bapilon nei mijoru ruei.

Vonganei, vio nene binimeい be vonuo tai na sim̄aro nalo kanalo, a vio na niununo va nalo ajuluku eaio.

Menu kinkin nalo na m̄a amim̄auka bajago na miagiago va, nalo bunu ajum̄a amim̄auka m̄alo niuku nalo eaio.

³ Naio ba midu atua nalo napano maka ave riano, a naio buru tomu dolu nalo abe vovu bija naio, ajibe ka tomu nalo na m̄a pariparilo jeliviv ka uei.

Jibe ka napano naio buru parinio tubo na buruvenuo dolu nalo, aba amila siakaiano bija naio, a tomu nalo napano m̄a amim̄au bior veru jeliviv ea yetemeriba, amijev veru va miroano ea m̄asautogo va na bulukomeli nei, banbano na abinimeい abe sanibaiano laka.”

⁴ Nailiano nei naio mil jibe na bisi, ana nomijog iliano dolu tai jaluvo ea vio mave naio binimeい ber jibe nei, berinavo

“Aire kiaku tomu nalo,
bo ka kamiu kuvuro sōeli kuvitaluvo den
vio nei,
ver p̄eli mia kuvila bitiran kiano kariano vija
naio,
ver p̄eli mia kuvidu bitiran bunu kiano
vironiano nalo.

⁵ Kiano kariano nalo amivonlo ba bokar mave, mia Atua maka rijikia tinien ribobogia bogo va vio napano naio mila korov kiano tuboianono nalo.

⁶ Bo ka asian meran jogvaiano van naio tibe ka napano m̄a naio jian ban dolu nalo,

bo ka avulu meran naio rive valuo ka venia
napano naio mila ruei.

Uei na mijea napano naio mila tomu dolu
nalo amunuio, bo ka aion rivan ea kiano
baja rivujo batitig.

⁷ Beamu, kanano jogvuiano ea kiano meuliano
monmaio naio toru laka, mia naio sibuku
rimei ve jogvaiano ea niabelejalele nalo
bija tegiano nalo.

Mia nina naio maka na vo, bior napano naio
jomā mila kiano jidomiano be mārou laka
keano, naio jo berii naio, berinavo

‘O, kiniou nebe tira parinio tubo jibe nei,
nojotano batitig nojo nei. Vite nonovio
binimei bo laka ban kiniou, ana mia
netibe re leleio taanou tai napano maka ve
kiano vite, mia maka nejikia neteg rivior
jogvaiano.’

⁸ Mia naio, ea legiano tai napano jo binimei, mia
jaleleano nonovio ala tanea naio vaaraku-
rano. Mia ve māriano, vija tegiano, vija
vituiano, a mia sebi sisen vatitig naio.

Naio maka to sidomial, mia Tubo Atua na-
pano mia naio tibure naio, kiano moroano
toru laka.”

⁹ Ana nailiano nei ber jibe nei, berinavo
“Parinio tubo nalo na buruvenuo dolu jeliviv
ea yetemeriba napano ajumā aba amilotu ka
atua nalo na burumāra bulukomeli nei, mia
avitolubario ka napano mijoru ruei. Nalo naruei
ajibe ka napano aba amila siakaiano bijao,
aba abijurukario ea kanano meuliano na bo
banbano, maka asidomial titai.

“Mia bogo napano naio mijoru, sebi jo jijenio sano iou nalo bavavin, naina naruei mia ajog rivova kanio ve toru, mia ateg riviorio.

¹⁰ Mia aial vironiano napano mia naio to rivario, mia rilalo bunu atikar ka amemebiju. Mia nalo atumolu atu koalabo denio, avitivitio, averinavo

‘Uerei Bapilon, burumāra bulukomeli na moroano,

kumemi tiniememii miiaso toru.

Riano ga jau kojo bo bano-o, mia ka aura takurano ga nei ana jau komial kanamo jukuti, komijoru, jau kobisi mia kobisi.’”

¹¹ Mo bija nalo na, tomu nalo na yimo na ūlviliano nalo jeliviv ea yetemeriba mia ateg ajog rivova, bior ka napano mia ve re bunu tomu tai ka avulu kialo saba.

¹² Beamu, amison kanalo uako nalo bija togogo na bo, jibe ka vite nalo na mā amimāukalo ea niigo ūeli na ea verumera, bija vermiromu napano burumāra veru kanio, bija basabebe nalo, a kulumārauo mkekeano napano salo niabele nalo bo, a iesi bonotanunu, a vite nalo napano amimāu kalo ea mārjuvono bue mārauo na eleven, ūeli ea iesi nalo, butoto nalo, a puruveru nalo, mia vonganei, kanalo imāuano nalo ka veru mia amei ajuba vio nonovio.

¹³ Mo ea bogo na, mia tomu nalo avulu re bunu vite nalo na amimāuka salo sinaniano, jibe ka māiesi nalo, ūeli na mārsili nalo, ūeli na niago na bilulu, yevi bija kon, bija bunu vite na munuiano jibe mārjumēlmēlu. Mia tomu nalo ajikia re bunu avulu vite nalo na jibe ka

m̄aaatei a titikivaka na m̄arolivi, p̄eli na vite nalo na m̄a ajum̄a aburu veru ealo beamu, javukia bue m̄arauo, p̄eli na nunu, p̄eli na bue kolorinio bija kanano rukuruku nam̄a jo burio. Tealo nanua beamu ajum̄a abulvulu ka tomu nalo na m̄a amin̄au kurano ga ea boru nalo, mia maka bunu ajikia alaio, bior ka bogo napano burum̄ara bulukomeli nei naio mijoru, mia ve re bunu im̄auano tai, mia toro maka bunu rijkia rileal veru ka rivitikar kanano meuliano.

¹⁴ Ka bogo na naruei, mia averii vio na, averinavo

“Jau kojidom ka jau kovar m̄ariesi na tortoru ve telabo, mia maka rimeruo vatitig vo naio jibirbili ruei.

Beamu, jau kobe sanibaiano laka, kiamo saba nonovio kirinovo laka, mia vonganei biniu bakovio nonovio, mia toro maka bunu rijkia rial tena bo tai easo bereio leleio.”

¹⁵ A tomu na m̄a ap̄ilv̄ili ka vite nalo, napano m̄a aburu veru nalo telabo bior ruei, mia atu laka ga asirarago vano mia amerou ka vironiano na mia burum̄ara bulukomeli nei naio to riduio. Mia ajog rivova riviorio,

¹⁶ mia nalo ateg ve toru, averinavo
“Aiou kenememi burum̄ara bulukomeli nei, aua toru bando.

Nanua jau kojom̄a komiovovu bo ka kulum̄arauo novo nalo, jau kobar yomu niogo a p̄ejelenio niogo janea niabemo, mia vonganei jau kobe deio ruei, kiamo sebi m̄aro.

17 Jum̄abe kanamo burum̄ara sanibaiano mijikia
biniu kokoa ea aura takurano ga jibe na?"

A be natelanvuijano nalo na uako nalo nanua
beamu ajum̄a abarvar togogo nalo, bija kialo
naimauano nalo, bija nalo napano aju amieliel
ea uako ſeli abar veru ea tei, nalo bunu aju
koalabo ajirarago ban ea vio nene.

18 Bogo na iou na sebi napano jom̄a miduko
vio, jo bavin ea vio yauo, mia atum̄a aververii
vio nene, averinavo

"Riano ga, bulukomeli na be vio tai na,
tai re bunu tibe naio ea yetemeriba nei."

19 Tinielo maio ka jibe na, mila amijog bova,
abisivisii burumaroro ea pariparilo, ajegi, aberi-
navo

"Aiou, kenememi burum̄ara bulukomeli nei, aua
toru banso.

Jau kobujo ka veru, mia kumemi numim̄au
ea uako nalo na kenememi, nubarvar
kanamo togogo nalo, banbano kumemi
bunu numileal veru,
mia vonganei bova ga.

Ea bogo tai na bulati ga nei, mia jau komei kove
vio na vakoviojano ga."

20 Ana bior napano burum̄ara vio va nei
naio mijoru jibe na, iliano tai miyotuba mave,
berinavo

"Ea vio mave, burum̄ara saariano a jogvuijano.

Kamiu namoneano lu nalo, a atevi nalo,
a Atua kiano naverialiano nalo, kamiu
kumijikia kuvilivu ka naio ve toru, bior ka
napano naio jibure tira va nei ruei, jian
meran ban naio bior vovaiano nalo nanua
ma mila ban kamiu beamu."

21 Ana ea bogo na, nailiano tai binimei bitirilar burumāra puruveru tai, naio midular loa ka parinio, ana naio bukuio mijoru mue tei, madudu bakovio. Karina, nailiano nei naio ber jibe nei, berinavo

“Naina naruei burumāra bulukomeli va nei Bapilon,
mia avukular naio rivan laka tibe na,
mia ala naio rijoru ka mia rijkia re tumolu bereio bogo tai.

22 A jau Bapilon, iliano biedu bango jibe nei, ber iouano nalo na vameleviu bija pī mārauo nalo, mia toro rijog re to easo bereio, tomu nalo na aimāuka imāuano nalo, mia ve re tai to easo bogo tai,
a malioano nalo na abiji ka sinaniano ve re bunu.

23 Miamoiano na yulu nalo ajegli re kanamo vio nalo bereio,
mia jau kojog re ilimerevuiano na mēaku bija tira napano naljua ajoro vonga.

Tomu na amimāuka kanamo veru, maka dolu tai ea yetemeriba nei tavukialo, a moroano na kanamo semei nalo a kanamo sibiano nalo amilaso koburu buruvenuo dolu kialo jidomiano ba be vovu laka.”

24 Naina naruei kito romial ka napano Bapilon nei naio be vio tai napano be burupati vovaiano toru mugaruei. A naverialiano kei, vede namoneano lu p̄eli toro dolu napano amuebinvinlo bior nalo abe Atua kanano, mia salo burukija miou ea borotano na bulukomeli nei naruei, naina naruei mila napano Atua kiano tibureiano a kiano vironiano mijoru ea naio jikili laka tanea.

19

*Burum̄ara saariano mave bior tiniabene naio
jovulu vite nonovio*

¹ Iorou ka nina, nomijog ka napano tiniobi toru
ea vio mave abio toru, aberinavo

“Siva ban kanado Atua!

Ioruriano, mermerano a moroano abe
kanano naio takurano ga.

² Kiano tibureiano biniu abe riano a amemedu
laka.

Burum̄ara kenieno tira va na tire nalo na
m̄arabo nei, kiano siakiano nalo amila
yetemeriba binimei miagiago laka, ana
vonganei Atua jibure naio biorio ruei.

Naio jian burum̄ara vironiano tai banio bior
burukija na kanano tomu na im̄auano
nalo napano mieraro.”

³ Ajum̄a abio jibe nei, ana ajusol lo bereio,
aberinavo

“Siva ban Atua! Sebi jom̄a jijen soro nalo
nene ruei, mia iou nene naio rivavin
rijikia bisi re.”

⁴ Mia navagadeano duelimo valuo ba veri
[24] bija temeul veri nalo anie yetano kamu ka
Atua mirano, napano naio jom̄a jotano mave ea
kanano jobaro lu, naruei amilotu kanio. Amiaga,
aberinavo

“Bo laka! A siva toru banio!”

⁵ A iliano tai miyotuba ea jobaro lu bunu,
napano naio ber jibe nei, berinavo

“Kamiu tomu na Atua kanano im̄auano,
kamiu tomu na tortoru nalo a tomu nalo reraio,

kamiu nonovio napano kubatove ka naio,
vonganei bogo memedu ka kuvilivu ka
siano.”

⁶ Naruei nomijog bereio tiniobi toru neibano,
kanalo niagaiano mila malioano jibe tei
mom̄avu, jibe tubaalo. Nalo aber
“Siva ban naio!

Kiado Tubo Atua Sōpi naio jovulu vite
nonovio ruei!

⁷ Kito reiaia ea naio, rejilar siano, rasaaro kanio.
Vonganei be bogo novo na rala jokoluolu na
soriano na nunu solbouo naruei.

Koano naio miyovovua naio batitigio jo ruei,

⁸ amija vatitig naio ka kulum̄arauo vou nalo na
bo, amiuvu akirinovo nalo.”

Ana kulum̄arauo novo na mivu nei napano
nunu solbouo koano naio miyao, naio be sano
nioti nene jo, naio berenio im̄auano novo nalo
napano namoneano lu nalo na Atua kanano
amila ruei.

⁹ Ana nailiano napano ju bija kiniou ea bogo
na mil ban kiniou, berinavo

“Mia kiniou never iliano tai vансо koviv-
itauiā kar toa kanamo niosi na. Iliano
nene jibe nei, ber toro napano mia avio ka
naio tusol lo ka sinaniano na jokoluolu na
soriano na nunu solbouo, mia naio rijog
rivu mia rivu laka.”

Ana naio jusol iliano nei bereio, berinavo

“Naina naruei be Atua kanano ilirianiano
napano be riano laka.”

¹⁰ Mia nomijog naio mil jibe na ban kiniou,
neminie tano kanio, nojidom nolotu vanio, mia

naio berbureio. Naio berinavo "To, jau kala re tibe na van kiniou! Jau monoka kolotu van Atua naio ve takurano ga. Kiniou nebe toro na kanano im̑auano ga, nejibeso ga, nejibe bunu kuruamo dolu nalo napano m̑a aju jikili ea Yesu kanano ilirianiano. A bo laka ka napano kamiu kumitum̑a kumila jibe na, bior ka napano burupati nioti na visȋpeiano nonovio na be riano napano aberial beamu binimei, naio be Yesu ga na, bija kanano ilirianiano napano kamiu kumitum̑a kubokar jikili."

Toro na p̑irinio jikili napano naio midu bue kulorinio na mivu

¹¹ Mia ka bogo na vio mave betavo ban kiniou, nejiraravo ba joomo, nemial bue kulorinio na mivu naio jumolu ju, a toro kouo tai jotano mave eaio. Naio naruei napano mila mira die vovaiano, ana bogo napano mila kiano tibureiano, naio mim̑au memedu ga. Toro nene, abio siano ka Parinio Tubo Viekuoianao na Riano,

¹² ana naio siano be dolu tai bunu abivitauiā joaio napano maka ve toro tai rijikia sano nioti, naio ga takurano mijikia. Mirano naio merera jibe ka sebi napano m̑a bilvili, a ea parinio naio miya batubatu na parinio tubo.

¹³ Naio miya bunu kanano kulukoti tebievei napano ajekon ka burukija ka rila ve kalkal eaio, a siano dolu tai bereio, abio ka naio jibe nei, aber Atua kanano Iliano Lu.

¹⁴ Ana ea bogo na, taara nalo na tomu na mira na mave, a miyovovua ka kulum̑arauo na miuvuruvu nalo bo, a abar kialo bue kulorinio

nalo na amiuvuruvu, aba tadio ajakisor kialo navurim̄araboiano nei abano.

¹⁵ Naio burulo abano, kiano iliano jo moluo ea niono javukia iobogu na mira tai na mal ea ikiti be juo, ka napano mia tekitkiti venuo nalo na yetemeriba ajoru. Iorou ka napano naio jovululo, mia naio tumolu ve tubo kalo, a kiano nia napano naio midukar ka jumāno, naio be butoto na temi tai. Vironiano na jikili be venia napano Atua Sōpi kiano siniabu naio midu jo ka mia tomu nalo avario, mia toro na toru nei naruei naio mia rivar riyotuba.

¹⁶ A naio be siano dolu tai kia ga vo, napano abivitauiā joa kiano kulukoti a jaano, be

“Parinio tubo na parinio tubo nalo,
Toro na toru na tomu na tortoru nalo.”

¹⁷ Bisi na, nemial nailiano tai naio jumolu ju napano m̄erenio mijeglio, naio bio ka menu nalo napano m̄a aju amier reraio mave. Naio biolo, berinavo “Oi, kamiu kuviniu kumei vio takurano ea Atua kanano burumāra jokoluolu nei.

¹⁸ Kamiu menu nalo na m̄a kumisen sunbue, mia aimauka semiu sinaniano tai rive verare ka kamiu vesiou re, napano naio be tasimāro nalo na Atua kanano uolu nalo. Parinio tubo nalo, tomu na tortoru na mira, tomu na p̄irilo jikili, bue kolorinio na mira nalo bija nalo napano ajumā abarlo, bija tomu nalo dedade napano abe tomu na tortoru p̄eli abe tomu na tertelisu na im̄auano ga, nalo na abiniu ajumolu ka ala mira ka Atua, ana naio jovululo milalo am̄armāro janea vio.”

19 Ana nemial temeul va nei, bija parinio tubo nalo na yetemeriba, bija kanalo taara na mira, nalo abinimei amidu buronlo vio takurano. Amila batitiglo ka ala mira ka naio napano midu bue kolorinio na miuvu nei bija kanano tomu na mira nalo.

20 Ana aberinavo ala mira naruei, ana tomu na bova nalo nei amiilo ka napano nalo na Atua kanano ajumolu vaarakurano aba abokar kilkil ea navurimāraboiano juo na kanalo, naina be temeul va na bija naverialiano lubolubo napano naio be toro na mija naio ka semei a vite na iloiano nalo. Beamu, naio jomā mimāauka vite nalo nei, mila sibilili tanea tomu nalo napano naio buru kialo jidomiano ba amijamo ana amue toto na temeul va nei joa mamerinialo, aba amilotu vovu ka kiano tavoru.

Mia nalo abokar vatitig navuri-māraboiano juo na taara va nei, ana abukulo abe juo aban ea bulukuti sebi napano naio jomā jumu.

21 A dolu nalo na kanalo, maka ala mira vo amiilo ka napano iobogu na mira tai miyotuba ea naio napano midu bue kolorinio niono, mia iobogu nene ban jibe nei ban jibe na je kitkitilo amārmāro janea vio. Mo jakii venia napano nemialio, menu nalo na mā ajen sunbue abinimei amijede bōve salo tasimāro nalo nei, ajenlo banbano mabolo jouo.

20

Amiorkar Simāro nei jo bokar yuka menu takurano [1,000]

¹ Ana kiniou nemial nailiano tai jaluvo den vio mave binimei yetano, naio midukar vulariano tai ka jumāno, napano vulariano nene be tena māratavo na bulukup̄ili na māriano napano naio batove maka ve togio nene, a bija vulariano nei, bar bunu mārimieni na jikili tai.

² Ana naio ban memedu ka burumāra kenieno niobi nei, napano be maro moruo nei Simāro Setano, naio ba bokar batitigio jikili bo, miorikar vatitigio bo ka mārimieni, berkar ber mia to tibe na rivokar yuka menu ve takurano [1,000].

³ Ana midu naio bija sano mārimieni bukuio ban ea burumāra bulukup̄ili nei napano batove bululuo laka, ana jetavoko, bukar naio jobo, ka toro kirivova nei naio rijikia re bunu rijujuju tomu nalo na buruvenuo nalo, riva rivokar napano mia yuka menu takurano nei naio ribisi. Ana kanano moroano maka rijikia riviniu nonovio vo, bior mia iorou, ea bogo tai na ve kiri bulati ga, mia mijikia Riyotuba ka rila parinio ve vaarakurano bereio.

⁴ Ana nemial vio lu nalo, bija nalo napano mā ajutano mave ealo, nalo na napano abijauia bulaglo ruei ka amijikia atibure tomu nalo. A bija nalo nene, nemial niununo nalo na tomu nalo vio bujo aju, nina nalo nanua beamu ajumā amioliolu ka Yesu bija iliano lu na Atua kanano, mia aje kokorov burujolo biorio. Nalo na maka alotu ka temeul va nei, maka anie tano ka kiano boda, a maka avar kanano toto ea mamerinialo p̄eli na ea jumālo, mia Atua naio jaaro kalo, milalo ameul bereio ka amijikia atumolu atu vija Kristo ka aje tuboiano ea vio nonovio riva vokar

jukuti na yuka menu takurano nei.

⁵ Nina napano ameul bereio jibe na, naio be bogo moti na tomu nalo ameul bereio den nam̄ariano, mia nalo nei ga abokario. Nalo dolu napano am̄aro aju kia vo ea bogo nene, nalo amijev kanalo meuliano bereio ea valuo nene, nina bogo napano yuka menu takurano biniu.

⁶ Atua kiano ilivuiano na bo toalo napano ameul moti bereio den nam̄ariano, napano kanalo meuliano be lu vatitig bo. Mariano juo nene maka rijikia tokol lo leleio, mia nalo aimau tibe ka Atua kanano kulo lu nalo, ave tomu lu na Kristo kanano, mia naio rivotiri bulaglo ka aje tuboiano ea vio nalo vija naio ea yuka menu takurano nei.

Sim̄aro, kanano jukuti

⁷ Ana bogo napano yuka menu takurano nei bisi, mia Sim̄aro naio mijikia moluo bereio ea nalakoiano nanua naio juaio.

⁸ Ka bogo nene, mia naio rivan tanea vio nonovio ea buruvenuo nalo na yetemeriba ka rila sibilili tomu nalo bereio, a mia rivuru buron taara juo na tortoru nei amei vio takurano, nina be tomu na Koko bija tomu na Makoko, ka amei vio takurano bereio ka ala mira ka tomu nalo na Atua kanano. Mia bogo na taara juo nei abinimei vio takurano, nalo vio bujo mia vio bujo, jibe ka kurukuti yono na bayono.

⁹ Nalo ajibijilo jibe ka tomu na mira nalo, abulan jaalo abarkor yetemeriba abinimei aboru Yerusalem, vio nei napano Atua jaaro toru kanio, napano naio be vio na m̄a kanano tomu

nalo ajujuao mugaruei. Mia nalo ajeliviviko batitig bo burumāra komeli nei, aberinavo ajidom atikar mira naruei. Mia vaarakurano ga, amiilo ka napano be burumāra kenieno sebi tai jalupo den tiniabene binimei karlo, naio jijenlo banbano abiniuviniu.

¹⁰ Mo Simāro, naio napano mā mila sibilililo beamu ruei, abuku naio ban ea burumāra bulukuti sebi napano jomā jaraburuburu, ninei sebi napano abuku temeul va nei bija naverialiano sibisibiano abe juo ajuaio ruei. Mia nalo tolu nei mia ajog jogvaiano ea vio nei legiano bogiano, rivan riva to tobo to.

Nalo napano maka amonea kanalo tibureiano na maaro

¹¹ Naruei nemial burumāra vio tai natibureano na tomu nalo, napano miuvu mia miuvu, naliko burumāra tubo na tibure tomu nalo naio jomā jotano eaio. Kanano mermerano mison vatitig vio reraio, mila na yetemeriba a vio yauo ave juo aburo aba kovio.

¹² Mia nemial burumāra taara na tomu nalo tai, nina be nalo nanua beamu amārmāro ruei ea yetemeriba, tomu na tortoru naliko kulo dolu nalo reraio. Naruei nalo amiyotuba ea vio nei ka atumolu atu kamu ka mirano na tubo na toru na tibure tomu nalo. Nemial niosi tealo abisidea kalo aju, ana aba amidu tai bereio binimei, naina abio ka Niosi na Meuliano, mia abisidea kā naio bunu. Mia abitio amileal venia napano abivitauia joa niosi nalo nei tivelinio na maariano nalo nei, mia abeve terakurano aburu kialo vironiano jakii niosi nalo nei.

¹³ Mia bija tomu na m̄ariano nalo nei, nalo napano am̄arm̄aro ajua tei, a nalo napano m̄a am̄arm̄aro aba ajua vio na jogvaiano ruei, nalo abiniu abinimei bereio ka atiburelo memedu ka kialo im̄auano.

¹⁴ Naruei ajibure tomu na m̄ariano nei aban-bano biniu, karina ajumolu abar vite juo nei m̄ariano, bija bunu vio na jogvaiano nei, naruei abuku lo abe juo aba joomo ea burum̄ara bulukuti sebi nei. Ana m̄ariano na tomu nalo amijev ea vio na, nina abio ka m̄ariano juo nene.

¹⁵ Mia toro kei napano maka alealio siano toa Niosi na Meuliano nei, naio naruei avuku naio bunu rivatove ea burum̄ara bulukuti sebi nei.

21

Bulukomeli Yerusalemoune

¹ Ana iorou ka naina, nemial vio mave vou bija yetemeriba vou amiyotuba, bior vio mave moruo bija yetemeriba moruo bija sano borotano a tei nene nalo, aba kovio nonovio ruei.

² A nemial komeli lu novo nei, Yerusalemoune, jaluvo ea Atua ea vio mave binimei yetano ea yetemeriba. Nemial ka napano amiyovovuo bo, jibe ka tira tai napano miyovovuo kirinovo laka binimei ka aiven riva rivan koano sumāno ka soro kanio.

³ Mo ka bogo na kiniou nomijog iliano na bo tai juvan vio mave, berial jibe nei, berinavo “Vonganei, Atua jidom to vija tomu nalo na yetemeriba, jidom rila kanano vonuo toalo. Mia nalo amei ave tomu nalo na kanano,

bior ka napano mia naio to vijalo toboto,
naio rimei ve kialo Atua riano.

⁴ Jogumiralo nonovio, mia naio riolkon bulagio,
mia m̄ariano ñeli tegiano, ñeli jaleleano,
ñeli jogvaiano atu re bunu, bior bogo
moruo na beamu naio bar laka ruei bano."

⁵ Iliano nei bisi, ana toro lu na m̄a jo jotano
mave naio berial, berinavo

"Nao be riano laka kiana! Mia kiniou nala
vite nonovio rimei ve terivou bereio!"

A jusol bereio bernal memedu ban kiniou,
berinavo

"Naina naruei mia kiniou never iliano tai
vanso napano naio be riano bo, napano
jau komijikia komonmoneaio rivu, mia bo
jau kovivitaui kario."

⁶ Ana naio mil du kia ga, berinavo
"Kiaku im̄auano nonovio, nemila nonovio biniu
ruei!

Kiniou nebe motoru a nebe natumaariano,
kiniou natikariano a najuluvatiano.

Toro na m̄a midou jerio, mia noviov m̄ano
uei tai ea burupati uei na meuliano, nesian
van naio rimunuio tibe na ga.

⁷ Toro na m̄a biniua bogokouo ea kiano meu-
lian, naio tu sikili riva tovulu na vova-
iano, mia naio rivokar ilivuiano nalo tibe
ka kiano jajumāno. Mia kiniou noto neve
kiano Atua riano, mia nodu naio rimei ve
keneriku.

⁸ Mia tomu na vovaiano nalo, nalo bunu mia
avokar kialo jajumāno tai. Nina be tomu
nalo na m̄a maka atu sikili ea kiniou,
napano maka amonea, napano kialo ba-
jago naio kirivova laka, amuebinvin tomu,

abijuku bova ka tira ñeli sumāno, abar semei, amilotu ka tavoru, a abe tomu na sibiano.

Nalo nei naruei mia ava avokar māriano juo nene, nina ea kialo vio nene rimemedu ea bulukusebi napano bonoti kirivova, a naio maka rijikia ribisi.”

⁹ Ilianu nei bisi, ana nailiano nalo nei nua tai kalo, nanua mā abar basidobidobi aluo na jogvaiano aluo na maariano na yetemeriba, naio binimei bio kiniou. Naio berinavo “Jau komei beamu vo, mia nalaso jau keial tira na soriano, nina be Nunu Solbouo koano.”

¹⁰ Naio burular kiniou naban ea niunuku ga ana kumemi juo nuba nuboru mave ea burumāra burusuku tai. Numisikili numitua vio nene ana naio jiloglog burumāra komeli lu nei Yerusalem ban kiniou, nemialio bereio ka napano naio jo jaluvo ea Atua mave tiniabene naio jo binimei yetano.

¹¹ Naio jo batove jibe na, naio jo bujo ka Atua kanano mermerano, mila naio merera laka, javukia mermerobi napano mkekeano meravo bo laka.

¹² Mia kanano tagvoru jumolu jeliviv eaio, bavin laka, a māratavo na tortoru duelimo ba juo [12] juaio, napano abe terakurano be kialo nailiano aju abitikar vatitiglo. A māratavo nalo nene be terakurano be sio jualo, napano be siano yati duelimo ba juo na Israel,

¹³ napano māratavo tolu ju ba tivelinio not, tolu ba tivelinio saut, tolu ba tivelinio wes, tolu ba tivelinio is.

14 A burum̄ara tagvoru nei jumolu ju ea burum̄ara m̄artea duelimo ba juo na kanano, be sialo abivitaualo beve terakurano, napano sio nalo nei abe atevi duelimo ba juo [12] na Nunu Solbouo.

15 Naruei nailiano napano naio jom̄a jukunu bija kiniou nei, midu burutili toto tai tena niogo ea jum̄ano, ka riva rijeteli ea komeli nene naio toru jum̄abe, vija tagvoru nene, a sano m̄aratavo nene nalo.

16 Burusio na komeli nei, tivelinio veri nene terebievi abe verare ga, ana nailiano naio ba mijeteli ealo, jovulu sadu taam̄aka juo, p̄eli kilometra menu juo [2,000]. A mijeteli ea jikar yetano bavin bokar jumoti levlevi, naio be verare ga bereio ka tivelinio ver nene.

17 Naruei naio ba mial tagvoru, naio mijeteli ea merorolian nene, naio buluku batitig meta nene nalo, jovulu tiijaano duelimo va ari [60] garuei.

18 A tagvoru nene nalo, maka alailo ka puruveru p̄ili p̄ili ga nalo, mia amim̄au kalo ka puruveru tai napano naio mkekeano na bo laka, a komeli, torogio nonovio nene nalo amim̄au kalo ka niogo ga, meravo nono bo laka, naio mieg bo mia bo laka.

19 A m̄artea tortoru nalo na tagvoru, nalo bunu amiyovovua vatitiglo bija puruveru novo nalo, napano tai amiyovovua nonovio ka puruveru tai napano mkekeano nene jibe nei, tai amiyovovua nonovio ka puruveru tai napano mkekeano nene jibe nei, banbano mila nonovio m̄artea duelimo ba juo nene. A puruveru duelimo ba juo nei sialo, ajibe nei. Na jukamu, siano saspa, juo nene

naio sapaia, tolu nene naio kalseton, veri nene naio be emrol,

²⁰ jimo nene naio be satonik, ari nene naio be kaneleon, aluo nene naio be krisolaet, arolu nene naio be berol, koveri nene naio be topas, duelimo nene naio be krisopres, duelimo ba tai nene naio be sasin, a na maariano be duelimo ba juo naio be ametis.

²¹ A m̄aratavo nalo, mia abeve terakurano abe burutomoruo basabebe takurano ga. A nemial burum̄ara m̄arabo na komeli nene bunu, napano naio abijuru ka niogo nonovio, naio kirinovo mia kirinovo tanea.

²² Mia vite tai napano nomiilo kanio, be tinieku ka mia neial burum̄ara yimo lu tai to iviso ea bulukomeli lu nei, mia nebitiio mia maka neleal tai. Vio nei maka ve yimo na jibe na, bior Atua Sōpi na moroano, bija Nunu Solbouo, tomu nalo amilotu kalo ea vio nonovio dam̄ariga.

²³ A nemileal ka napano komeli nei maka ve m̄erenio a siberio amerera eaio, bior napano Nunu Solbouo naio jibe sano yulu nene, Atua kiano miamiano mila vio nonovio be burum̄ara mereraiano jo dam̄ariga.

²⁴ Buruvenuo dolu nalo mia aiel ea burum̄ara mereraiano nei napano miyotuba denio, a vite nonovio venia napano tubo nalo na tortoru na buruvenuo dolu nalo amijevio, mia avarlo rimei asian riva Yerusalemou voi nei, tibe ka kialo jidomiano tai.

²⁵ Vio nei mia ve re melijokouo rimei eaio bogo tai, mila na sano m̄aratavo na tortoru nalo amijikia atum̄a avetavo dam̄ariga,

26 a miamoiāno a vite novo nalo na buruvenuo dolu mia atu amei joomo eaio dañariga.

27 Mia tivelinio ka vite nalo napano maka ameravo rivu laka, mia ve re tai rijikia riva jouro ea vio nei bogo tai, mia toro kei napano naio mila im̄auano tai napano be tena imouiano p̄eli be tena sibiano, mia naio bunu rijikia re riva jouro eaio. Nalo na ka ava jouro, nalo na ga napano sialo, Nunu Solbouo bivitauiā ruei ju joomo ea kanano niosi na meuliano ruei.

22

Parinio uei na meuliano

1 Karina, nailiano jiloglog parinio uei na meuliano ka kiniou. Nemial napano be uei novo nene, naio meravo mia meravo, naio jo mieraro miyotuba jikar ea vio lu na Atua napano Nunu Solbouo juao.

2 Uei nene naio mieraro bano, yano nene mieraro memedu jel iviso bure burumāra mārabo na komeli na Yerusalem vou. Uei na meuliano nei naio mieraro jibe nei bano, a be burupati iesi na meuliano nalo na ajumolu aju tivelinio be juo na uei neibano. Buruiesi nalo nene abo laka, bior napano aju ajako ea siberio nonovio ga, duelimo ba juo [12] ka yuka takurano. A māti nalo bunu, abo laka, bior amijikia aieliel batig ka mieiano nalo na tomu nalo na buruvenuo na yetemeriba nei.

3 Tibe na, mia Simāro kanano bajago va nalo, napano jidom rila bulag vurua vite nonovio, mia nalo atua re komeli nei leleio. Nunu Solbouo joa Atua kiano vio lu ea vio nene, a vio bujo ka

kanano tomu nalo na mā kanalo imāauano, aju amilotu ka naio damāriga.

⁴ Nalo aju vaataro kanio, a ajirikakar siano jua mamerinialo.

⁵ Ea vio na, melijokouo re, viorijen rivu bogo nonovio, mia maka ve yulu na yulu tai ūeli yulu na māerenio. Makanio, mia Tubo Atua ga naio be burupati na yulu, napano midulii vio na, mia naio buru kiano tomu nalo nene, naio bitiri bulaglo abe tubo na tortoru ka aje tuboiano ka vite nonovio nalo.

Yesu kanano bogo na rimei bereio

⁶ Ana nailiano nei naio mil ban kiniou, berinavo "Vite nalo na mā komial lo ūeli komijoglo, amemedu laka, mia iorou amei ave riano nonovio. Burumāra kiado Tubo, naina be Atua nanua mā naverialiano na beamu amimāu ea moroano na Niununo, naio miila kumemi kanano nailiano nalo numiyotuba kaso ka nuvisi vite nalo nei vango. Naio mila jibe na bior napano naio jidom ka kanano tomu nalo monoka ajikia vite nalo napano mia ayotuba vesiou re."

⁷ Mia Yesu kiano iliano ea vio nei ban kiano tomu nalo, naio jel jibe nei, berinavo "Kamiu kuvitikar! Mia vesiou re, mia kiniou nemei noyotuba ka kamiu bereio. Toro napano bokar vatitig iliano na visiþeiano nalo na kanaku niosi nei, mia rivu laka van naio, mia naio mijikia rijog rivu ve toru."

Jone kanano iliano na maaro

⁸ Kiniou na mā nemial vite nalo nei, nomijog iliano nalo nei, kiniou tormoruo Jone. A bogo napano nemial nonovio bisi, nomijorua tano

neminie kamu ka nailiano nei jaano napano naio bisīpe vite nalo nei ban kiniou ruei, nomijog jibe nojidom nolotu kanio.

⁹ Mia naio berbureio, berinavo “To, jau kala re tibe na. Kiniou bunu nebe Atua kanano toro na im̄auano tai ga, jibe ka jau kamliko kuruamo nalo naverialiano nalo re nua, bija bunu kulo dolu nalo napano abokar jikili bo iliano nalo na niosi lu nei. Bo ka kito rolotu ka kiado Atua naio ve takurano ga.”

¹⁰ A naio ber iliano dolu tai bunu ban kiniou, berinavo “Jau kodu van re visīpeiano nalo na niosi nei. Be bogo binimei vaatitaro, naruei bo ka tomu nalo ajikia venia na mā ajumā aberenio.

¹¹ Toro napano maka sidom riagago, mia naio rila kiano bajago va riva rivavin lie vo, mia kanano kariano na miagiago ava ve burutomoruo laka. Mia toro na mā mijeh tilinieno, mia kanano im̄auano na memedu nalo amei avu laka, mia kanano bajago novo nalo amei ave lu laka.”

¹² Ana Yesu kanano iliano ea vio na, naio jibe nei, ber “Kamiu kuvitikar! Kiniou nojo ka namaluvo kean kamiu vesiu lele re. Kiniou nemei vija kanaku jidomiano novo nalo, napano mia nesian van tomu nalo takii im̄auano nalo napano amila be kiaku.

¹³ Kiniou nebe motoru a nebe bajulkuti, kiniou nojukamu a nojo iorou, kiniou nebe natikariano bija namaroano.

¹⁴ “Vesiou re ga, mia burumāra ilivuiano riyotuba ka kanaku tomu nalo rimemedu. Nalo ajekon vatitig kanalo kulumārauo nalo, amiya

vatitiglo ruei, naruei amijikia ava joomo ea m̄aratavo ka ava jouro ea komeli lu na Atua kanano, amijikia ava avokar buruiesi na meu-liano.

¹⁵ Mia kulo dolu nalo miroano maka ajikia amei jouro. Nina nalo napano ajum̄a amiel janea ga vio jibe ka kuli nalo, bija nalo napano m̄a abar semei, nalo napano m̄a amila siakiano a siakiano, nalo napano m̄a amuebinvin kulorinio, nalo napano m̄a amilotu ka tavoru nalo, a nalo napano m̄a tinieło jii ka ala bajago na sibiano.

¹⁶ “Kiniou Yesu, nemiila kiaku nailiano na biedu ka riverial iliano nalo na vango, ka jau komijikia kava kesian van kanaku lotuano nalo. Naverikariano napano aberkar ka mia rimaluvo ea tormoru parinio tubo Teviti re nua, kiniou nei. Kiniou nei nebe Mejegi, m̄arivitano napano berial ka vaataro ka viorijen mermeravo.”

¹⁷ Mo Atua niununo naio mijog iliano nalo nei, naio ber ka Yesu, berinavo “Bo ga, jau komijikia komei!”

Tira na ju ka soro kanio, naio berinavo “Nao, bo ka jau komei naruei!”

A toro kei napano naio mijog iliano nalo nei, bo ka naio bunu riverialio, riverinavo “O Yesu, ver jau komei ga!”

Mia kei napano midou jer, kuvetavo ka m̄aratavo kanio ka naio mijikia riviedu joomo. Toro napano naio jidom rimei, mia naio mijikia rivokar m̄ano uei na meuliano, jibe ka kanano jidomiano kurano tai ga.

¹⁸ Mia kiniou neber iliano na jikili tai van kamiu napano mia kuvijog iliano nalo na

visiþeiano nalo na niosi lu nei. Verenio toro tai rijeva ka iliano dolu tai bere mave ka napano jo ruei, mia Atua rila naio rivar jogvaiano nalo riviniu napano niosi nei jo berialio nua ruei.

¹⁹ Peli ver toro tai rila kokoa bereio iliano nalo nei tealo napano ju ruei, mia Atua rijelar den bereio kiano jajumano napano joa buruiesi na meuliano, mia naio rijev re tonovo nalo jibe ka napano niosi lu nei naio berenio ka na aju jour ea komeli lu.

²⁰ Naio napano jom a bernal iliano nalo nei, naio berinavo “Naio jibe ga na naruei. Vesiou re, mia kiniou noyotuba kean kamiu.”

Mia tomu nalo na Atua kanano kialo jidomiano, aberinavo “Ver tibe na, rivu mia rivu laka. Aiou Yesu, jau komei sopeli!”

²¹ Mia ilimaariano na tivelinio na tukunuano na kanaku monovovuano, kiniou tormoruo Jone nobolkouo ka mia kiado Tubo Yesu kanano tiniememiano novo to vija kamiu, Atua kiano tomu nalo. Mm.

**Verikariano Vou Na Baki
The New Testament in the Baki language of Epi,
Vanuatu**
**Le Nouveau Testament en Baki langue de l'île d'Épi
au Vanuatu — Niutestamen long Baki lanwis, blong
Epi Aelan, Vanuatu**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baki

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

f1528695-aae7-544e-aadd-9084a3830ae4